

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opintotukilain
sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi opintotukilakia sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettua lakia siten, että perustuslaissa säädetyt vaatimukset säädöstasosta ja valtuutussäännöksistä otetaan huomioon.

Opintotukilaista poistettaisiin viittaukset aikuisopintorahaan, jota ei enää ole voitu myöntää vuoden 2002 jälkeen. Esityksessä ehdotetaan opintotukilakiin myös lainsäädännön yksityiskohtia koskevia sisällöllisiä muutoksia, jotka koskevat ulkomaalaisen oikeutta opintotukeen, opintotuen myöntämistä ulkomailla harjoitettaviin opintoihin, opintojen päätoimista harjoittamista ja kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen lainaehdoja.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukea koskevia säännöksiä, jotka koskevat koulumatkatueen oikeutettuja opiskelijoita, koulumatkatuen myöntämisen edellytyksiä, matkakustannusten määräytymistä, koulumatkatuen määrää, hakemista, myöntämistä ja maksa-

mista, kirjallista päätöstä koulumatkatuesta sekä päätöksessä olevan virheen korjaamista. Muutokset johtuisivat pääsääntöisesti siitä, että lain tasolla säädettäisiin aiempaa selkeämmin koulumatkatuen saamisen edellytyksistä. Oman matkustustavan edellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että opiskelija olisi oikeutettu tukeen omaa matkustustapaa käyttäessään, jos koulumatka julkista liikennettä käytettäessä odotuksineen kestäisi keskimäärin yli kolme tuntia päivää kohti kuukaudessa. Muut ehdotetut muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja parantavat lainsäädännön toimivuutta.

Esitys liittyy vuoden 2004 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen lainaehdoja koskevia muutoksia sovellettaisiin kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto.....	4
2. Nykytila	4
2.1. Opintotukilaki.....	4
Säädöstaso ja asetuksenantovaltuudet.....	4
Aikuisopintorahaa koskevien mainintojen poistaminen	4
Opintotuen myöntäminen ulkomaalaiselle.....	4
Opintotuen myöntäminen ulkomailla harjoitettaviin opintoihin.....	5
Kumotun opintotukilain nojalla annettuja opintolainoja koskevat säännökset	6
2.2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kou- lumatkatuesta.....	7
Säädöstaso ja asetuksenantovaltuudet.....	7
Koulumatkatukeen oikeutetut opiskelijat	7
Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset ja koulumatkatuen määrä.....	7
Matkakustannusten määräytyminen	8
Hakeminen ja myöntäminen	9
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	9
3.1. Tavoitteet	9
3.2. Opintotukilakiin ehdotetut muutokset	9
Ulkomaalaisen oikeus opintotukeen	10
Opintotuen myöntäminen ulkomailla harjoitettaviin opintoihin.....	11
Päätoiminen opiskelu.....	11
Kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen lainaehdot	11
3.3. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumat- katuesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset	12
4. Esityksen vaikutukset	12
4.1. Taloudelliset vaikutukset	12
4.2. Vaikutukset kansalaisryhmien asemaan	12
4.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	13
5. Asian valmistelu.....	13
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	14
1. Lakiehdotusten perustelut.....	14
1.1. Opintotukilaki.....	14

1.2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta.....	18
2. Tarkemmat säännökset	20
3. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	21
4. Säättämisjärjestys	21
LAKIEHDOTUKSET	22
opintotukilain muuttamisesta.....	22
lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta.....	30
LIITE	34
RINNAKKAISTEKSTIT	34
opintotukilain muuttamisesta.....	34
lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta.....	52

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Opintotuesta säädetään opintotukilaille (65/1994). Opintotukilainsäädäntöä uudistettaessa lain tasolla säädettiin tuen perusteista huomattavasti aikaisempaa yksityiskohtaisemmin. Suomen perustuslaki (731/1999) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000. Uudessa perustuslaissa määritellään aikaisempaa tarkemmin se, mistä asioista tulee säätää lailla.

Säännökset perusteista, joilla opintotukea myönnetään ulkomaalaiselle opintotuen hakijalle, ovat olleet pääosin samansisältöiset jo ennen nykyisen opintotukilain voimaantuloa. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys uudeksi ulkomaalaislaiksi (28/1003). Suomen käytäntö myönnettäessä opintotukea ulkomaalaiselle on ollut esillä Euroopan sosiaalisen peruskirjan noudattamista seuraavan hallitustenvälisen komitean kokouksissa, jossa sen ei ole katsottu olevan kaikilta osin peruskirjan mukainen. Säännökset opintotuen myöntämisestä ulkomailla harjoitettaviin opintoihin ovat osittain tulkinnanvaraisia ja niiden selkeyttäminen olisi tarpeellista.

Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta (48/1997) on annettu vuonna 1997. Asetuksella säädetään nykyisin muun muassa koulumatkatukeen oikeutetuista opiskelijoista, koulumatkatuen määrästä ja määräytymisen perusteista. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulisi nykyistä kattavammin säätää lailla.

2. Nykytila

2.1. Opintotukilaki

Säädöstaso ja asetuksenantovaltuudet

Arvioitaessa opintotukilain muuttamista uuden perustuslain perusteella keskeinen on perustuslain 80 §:n säännös, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Lakia alemmanasteisilla säädöksillä on nykyisin

säädetty seikoista, joiden voidaan katsoa määrittelevän yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita. Ulkomaalaisen oikeudesta opintotukeen säädetään laissa olevan valtuutuksen perusteella opintotukiasetuksessa. Opintotukeen oikeuttavasta koulutuksesta, opintojen päätoimisuudesta, opintojen riittävästä edistymisestä, opintotukeen oikeuttavasta ajasta ja lukuvuoden tukikuukausien määrästä säädetään nykyisin osittain opintotukiasetuksessa. Myös tältä osin on kysymys sellaisesta yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevasta säätelystä, jonka tulisi olla lain tasolla. Opintolain nostamisesta säädetään nykyisin opintotukilaisissa olevan valtuuden perusteella opintotukiasetuksessa.

Aikuisopintorahaa koskevien mainintojen poistaminen

Opintotukilakia muutettiin lailla opintotukilain muuttamisesta 1277/2000 siten, että aikuisopintorahan myöntämistä koskevaan 12 §:ään lisättiin uusi 6 momentti, jonka mukaan aikuisopintorahaa voidaan maksaa vuoden 2002 loppuun asti. Muualla lakiin jäi edelleen aikuisopintorahaa koskevia viittauksia, koska lain antamisen jälkeen aikuisopintorahaa voitiin edelleen myöntää. Vuoden 2002 jälkeiselle ajalle aikuisopintorahaa ei ole enää voitu myöntää eikä maksaa. Tästä syystä laista tulee poistaa kaikki viittaukset aikuisopintorahaan.

Opintotuen myöntäminen ulkomaalaiselle

Suomen kansalaisten sekä muiden kuin Suomen kansalaisten oikeudesta opintotukietuuksiin säädetään opintotukilain 1 §:ssä. Samassa pykälässä säädetään myös oikeudesta saada opintotukea ulkomailla harjoitettaviin opintoihin. Opintotukea myönnetään Suomen kansalaiselle, joka harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä opintoja, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta. Suomen kansalaista koskevia säännöksiä sovelletaan myös henkilöön, joka

Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopijapuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintotukeen. Täten henkilöt, jotka voivat johtaa oikeutensa neuvoston asetuksista (ETY) N:o 1612/68 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella, voivat saada opintotukea kuten Suomen kansalaiset. Käytännössä tämä koskee työntekijöiksi katsottavia ja heidän perheenjäseniään.

Muille kuin Suomen kansalaisille myönnetään opintotukea, jos henkilö on asunut Suomessa muussa kuin opiskelutarkoituksessa vähintään kaksi vuotta ja asumista Suomessa voidaan pitää pysyväisluonteisena. Opintotukiasetuksella säädetään lyhyemmästä Suomessa asumisen ajasta opintotuen saamisen edellytyksenä. Asetuksen mukaan pakolaiset, turvapaikan hakijat, joille on myönnetty oleskelulupa suojelutarpeen vuoksi tai humanitäärisistä syistä, edellä tarkoitettujen perheenjäsenet, henkilöt, joilla voidaan syntyperänsä vuoksi katsoa olevan erityisiä siteitä Suomeen ja alle 18-vuotiaana Suomeen muuttaneet henkilöt, joiden vanhemmat tai ottovanhemmat asuvat Suomessa pysyvästi, ovat oikeutettuja opintotukeen kahta vuotta lyhyemmän Suomessa oleskelun perusteella. Kahden vuoden Suomessa asumista edellytetään esimerkiksi Suomen kansalaisen ulkomaalaiselta aviopuolisolta tai henkilöltä, jonka oleskelun peruste on ensin ollut muu kuin opiskelu, mutta joka hakeutuu opiskelemaan.

Vailla työtä tai koulutusta olevan maahanmuuttajan toimeentulo tulee maahan tulon jälkeen turvaksi kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säädetyn lain (493/1999) perusteella maksettavalla kotoutumistuelle, joka on tasoltaan opintotukea parempi. Yleensä opintotukilain mukaista opintotukea haetaan vasta kun omaehtoisen koulutuksen edellytykset esimerkiksi kielitaidon osalta ovat olemassa. Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman ajaksi tarkoitettu tuki, jonka avulla edistetään ja parannetaan tuen saajan työelämää ja jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä sekä mahdollisuuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumistuki muodostuu työttömyysturvalain mukaisesta työmarkkinatuesta sekä toimeentulotuesta annetun lain

mukaisesta toimeentulotuesta. Kotouttamisohjelmaan pohjautuva kotoutumissuunnitelma tehdään maahanmuuttajalle, jos hän on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi työvoimatoimistoon tai hakenut toimeentulotukilain mukaista toimeentulotukea. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan enintään kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä.

Euroopan sosiaalisen peruskirjan artiklassa 10 säädetään oikeudesta ammatilliseen koulutukseen. Artiklan 5 b-kohdan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat rohkaisemaan järjestettyjen mahdollisuuksien täysipainoista hyväksikäyttöä esimerkiksi myöntämällä taloudellista tukea sopivissa tapauksissa. Sosiaalisen peruskirjan noudattamista valvova hallitustenvälinen komitea on katsonut, että Suomen lainsäädäntö ei ole peruskirjan mukainen siltä osin, kuin opintotukilain mukaan maassa muussa kuin opiskelutarkoituksessa vakituisesti asuvalta peruskirjan sopijapuolelta olevan maan kansalaiselta edellytetään kahden vuoden asumista Suomessa ennen opintotuen myöntämistä. Viimeksi asia on ollut esillä toukokuussa 2003, jolloin komitea edellytti Suomelta toimenpiteitä lainsäädännön kehittämiseksi.

Opintotuen myöntäminen ulkomailla harjoitettaviin opintoihin

Opintotukea myönnetään ulkomailla harjoitettaviin opintoihin Suomen kansalaiselle, jos hänellä on ollut vakinainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan ennen opintojen alkua ja jos oleskelua ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä. Opiskelijalla ei ole tarvinnut olla kotikuntaa Suomessa värittömästi ennen opintojen alkua, mutta soveltamiskäytännön mukaan oleskelua ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä vain, jos henkilö on asunut ennen opintojen aloittamista ulkomailla enintään kaksi vuotta Suomesta muutettuaan. Käytännössä myöntämistilanteessa tutkitaan opintojen aloittamista edeltävä neljän vuoden jakso.

Pohjoismaiden yhteistyössä on käsitelty oikeutta opintotukeen koskevia säännöksiä erityisesti pohjoismaisen liikkuvuuden näkökulmasta. Viimeksi pohjoismaisen ministeri-

neuvoston asettama työryhmä on vuoden 2003 aikana kartoittanut pohjoismaiden opintotuen myöntämiskäytäntöjen eroja silloin, kun hakija on liikkunut pohjoismaiden välillä. Työryhmä totesi, että eri maiden myöntämiskäytännöt poikkeavat toisistaan, mutta tilanteet, jossa pohjoismaan kansalainen jää kokonaan vaille opintotukea, ovat poikkeuksellisia. Suomen lainsäädännön mukaan tuki-oikeutta harkittaessa sovelletaan samoja säännöksiä kaikkiin ulkomaalaisiin kansalaisuudesta riippumatta. Perusteet, joilla myönnetään opintotukea ulkomaille opiskeluun ovat samat riippumatta siitä, opiskellaanko pohjoismaissa tai pohjoismaiden ulkopuolella.

Suomen kansalaisten oikeus opintotukeen opiskeltaessa muussa pohjoismaassa kuin kotimaassa toteutuu varsin hyvin, kun on lymys liikkumisesta Suomen ja yhden pohjoismaan välillä. Opiskelija saa yleensä tuen joko kotimaasta tai opiskelumaasta. Jos Suomen kansalainen on ehtinyt asua pysyväisluonteisesti yli kaksi vuotta toisessa pohjoismaassa ja siirtyy sen jälkeen opiskelemaan kolmanteen maahan, edellytyksiä opintotuen saantiin Suomesta ei ole.

Myös muilla pohjoismailla on samankaltaisia kotimaassa asumiseen liittyviä tuen saannin ehtoja kuin Suomessa, kun opiskelija opiskelee muualla kuin kotimaassaan. Norjassa edellytetään kahden vuoden asumista Norjassa viimeisten viiden vuoden aikana ennen opintojen alkua ulkomaille. Tanskassa edellytetään, että opiskelija on asunut Tanskassa viimeisten kymmenen vuoden aikana kaksi vuotta ennen opintoja ulkomaille. Tanska on tältä osin uudistanut lainsäädäntöään. Mainittu säännös on tullut voimaan 1.7.2002 lukien. Ruotsissa opintotuen saannin edellytyksenä opintoihin pohjoismaiden ulkopuolelle on, että opiskelija on ollut Ruotsissa kirjoilla viimeisten kahden vuoden aikana ennen opintoja. Islannissa edellytetään, että opiskelija on asunut Islannissa viimeisen vuoden ennen opintojen alkua. Islannissa, Norjassa ja Ruotsissa asuminen toisessa pohjoismaassa rinnastetaan kuitenkin asumiseen kotimaassa, joten näiden maiden kansalaisilla säilyy oikeus kotimaan myöntämään opintotukeen heidän asuttuaan toisessa pohjoismaassa ja aloittaessaan opinnot joko poh-

joismaissa tai pohjoismaiden ulkopuolella. Näiden maiden kansalaisilla ei ole vastaavia ongelmia opintotuen saannissa kuin suomalaisilla harjoitettaessa opintoja ulkomaille, jos he ovat asuneet jossain pohjoismaassa ennen opintojen alkua. Tanskan säännöksissä toisessa pohjoismaassa asuminen ei tuo lisätua, mutta tutkinta-aika, jona on pitänyt asua vähintään kahden vuoden ajan Tanskassa, on kymmenen vuotta Suomen nykyisen lainsäätämiskäytännön neljän vuoden sijasta.

Kotikuntalain mukaan henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa eikä häntä pidetä Suomessa asuvana, jos hän on muuttanut ulkomaille vuotta pidemmäksi ajaksi ja hänellä ei ole elinolosuhteidensa perusteella kiinteämpää yhteyttä Suomeen kuin ulkomaiseen asuinmaahansa. Kun henkilö oleskelee ulkomaille yhtä vuotta pitempään, kotikunta voi säilyä Suomessa elinolosuhteiden perusteella, jos oleskelu ulkomaille johtuu hoito- toimenpiteistä, määräaikaisesta työstä, opiskelusta tai vapaa-ajan vietosta. Kotikunnan ei kuitenkaan säännöksen mukaan yleensä voitaisi katsoa olevan Suomessa enää silloin, kun yhtäjaksoinen ulkomaille asuminen kestää pitempään, käytännössä esimerkiksi kolme vuotta. Suomessa asuvaksi katsotaan kuitenkin Suomen valtion diplomaattisen tai sellaiseen rinnastettavan muun edustuston palveluksessa tai lähetetyn konsulin viraston palveluksessa oleva tai kehitysyhteistyön asiantuntija taikka lähetystehtävissä oleva sekä heidän perheenjäsenensä.

Muutettaessa asumaan toisesta pohjoismaasta Suomeen tai Suomesta toiseen pohjoismaahan sovelletaan kotikuntalain ohella Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestörekisteriä koskevaa sopimusta. Tulomaan rekisteriviranomainen ratkaisee yhteispohjoismaisen muuttokirjan perusteella, rekisteröidäänkö toisesta sopimusta muuttanut henkilö tulomaassa asuvaksi. Tilapäistä oleskelua, joka kestää alle kuusi kuukautta, ei yleensä pidetä muuttona.

Kumotun opintotukilain nojalla annettuja opintolainoja koskevat säännökset

Opintotukilain 56 §:ssä on kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjä opintolainoja

koskeva siirtymäsäännös, jonka mukaan kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen kyseisen lain säännöksiä. Sama asia on todettu 51 §:n 3 momentin 2 kohdassa. Kumotun opintotukilain 8 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa vuosittain opintolainan enimmäiskoron ja luottolaitoksille opintolainojen hoidosta aiheutuvien lisäkustannusten korvaamiseksi tarkoitetun hoitokorvauksen määrän kuultuaan Suomen Pankkia ja rahalaitoksia. Lain 7 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa opintolainoista maksettavan korkotuen määrän. Viime vuosina koron tarkistamisen perusteena on ollut yleisön euromääräisten talletusten keskiporon muutos edellisen syyskuun lopussa päättyneen 12 kuukauden jakson aikana verrattuna edellisen vastaavan jakson keskikorkoon. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus eräiden opintotukilaisissa (28/1972) tarkoitettujen määrien vahvistamisesta (1082/2002) on annettu 11.12.2002. Sen mukaan opintolainan enimmäiskorko on 4,8 prosenttia ja korkotuen määrä 1,8 prosenttia. Hoitokorvaus sisältyy asetuksen mukaan enimmäiskorkoon. Valtioneuvoston asetukseen liittyvässä muistiossa on todettu, että vuoden 2003 aikana tulee arvioida, olisiko vuoden 1972 opintotukilain nojalla myönnettujen opintolainojen koron määrääytymisperustetta mahdollista tarkistaa siten, että korko vastaisi nykyistä paremmin yleistä korkotasoa. Suomen Pankin tilastokatsauksen mukaan kesäkuussa 2003 kaikkien opintoluottojen keskimääräinen korko oli 4,12 prosenttia ja uusien myönnettujen lainojen keskiporko 3,67 prosenttia.

Kumotun opintotukilain nojalla annettun opintotukiasetuksen (287/1972) 14 §:ssä säädetään korkotuen maksatuksen jatkumisesta lainansaajan aloittaessa uudet opinnot. Korkotuki on palautunut uudelleen opintojaan aloittavan kohdalla ilman hakemusta, kun uusiin opintoihin on myönnetty opintotukea ja erillisestä hakemuksesta, jos opintotukea ei ole haettu. Kumotun opintotukilain mukainen korkotuki päättyy viimeistään, kun ensimmäisen lainaerän nostamisesta on kulunut 14 vuotta.

2.2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta

Säädöstaso ja asetuksenantovaltuudet

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuen osalta asetuksella säädetään koulumatkatuen laskemisperusteista, annetaan tarkempia määryksiä koulumatkatukeen oikeutetuista opiskelijoista, määritellään koulumatkatukeen oikeuttava kuukausi ja säädetään tulorajasta, jonka ylittyessä koulumatkatukea ei myönnetä palkallisen työharjoittelun tai työssäoppimisjakson aikana.

Koulumatkatukeen oikeutetut opiskelijat

Lain 2 §:n mukaan koulumatkatukeen oikeutettuja ovat Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukiolaisissa (629/1998) säädetyn lukiokoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Päätoimisuudesta on voimassa, mitä opintotukilain nojalla säädetään. Koulumatkatukeen eivät kuitenkaan ole oikeutettuja etä- tai yksityisopetuksessa, maksullisena palvelutoimintana järjestettävässä koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon tai ammatti- tai erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa taikka palkallisessa työharjoittelussa olevat opiskelijat. Tukeen ei ole myöskään oikeutettu opiskelija, jolle koulutuksen järjestäjä on osoittanut maksuttoman asuntolapaikan, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan, opiskelija, joka ei käytä koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, vaikka hänellä olisi siihen mahdollisuus eikä opiskelija, joka saa tukea koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin jonkin muun lain nojalla.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset ja koulumatkatuen määrä

Koulumatkatuen myöntämisen keskeisinä edellytyksinä ovat, että yhdensuuntainen

koulumatka on vähintään 10 kilometriä ja koulumatkan kustannukset ovat merkittävät. Koulumatkatuen määrästä säädetään 5 §:ssä ja koulumatkasta annetun asetuksen (293/1997) 1 §:ssä, joiden perusteella koulumatkatuena korvataan 50,45 euroa kuukaudessa ylittävät kustannukset lisätynä 7,45 eurolla. Jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, tuki on 70 prosenttia edellä mainituin perustein määräytyvästä tuesta. Koulumatkatukea laskettaessa ei oteta huomioon kustannuksia siltä osin kuin ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkasta. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista kuukausittain enintään 43 euroa, jota kutsutaan opiskelijan maksuosuudeksi. Opiskelijan on lisäksi maksettava yli 100 kilometrin osalta matkakustannukset.

Koulumatkatukeen ei vaikuta opiskelijan ikä tai taloudellinen asema. Palkallisen työharjoittelun ja työssäoppimisen ajalta ei kuitenkaan ole oikeutta tukeen, jos saatu ansiotulo on vähintään 505 euroa kuukaudessa. Tukea voi saada niin kauan kuin opiskelija harjoittaa tuen piiriin kuuluvia opintoja. Tukiehdot täyttävä koulumatka tulee kulkea vähintään yhtäjaksoisen 18 päivän ajan. Tukea voi saada enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa.

Matkakustannusten määräytyminen

Matkakustannusten määräytymisestä matkustustavan mukaan säädetään lain 4 §:ssä. Jos opiskelija käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä, matkakustannukset määräytyvät käytetyn kulkuneuvon halvimman taksan mukaan. Jos opiskelija käyttää koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, matkakustannukset määräytyvät sen matkan mukaan, jonka opiskelija kulkee tätä kuljetusta käyttäen. Jos opiskelija ei voi käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka näiden käyttö on kohtuuttoman hankalaa, matkakustannukset määräytyvät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan mukaan, jolloin matkakustannukset lasketaan asetuksella säädettyjen taksan mukaan. Asetuksella säädetään siitä,

milloin opiskelijalla katsotaan olevan mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, sekä siitä, miten matkakustannukset määräytyvät, jos opiskelija voi käyttää näitä matkustustapoja vain osaan koulumatkastaan.

Kun opiskelija käyttää koulumatkaansa junaan tai Matkahuollon jäsenyrityksen linja-autoa, koulumatkatuki maksetaan lipunmyyjän tilille. Ostotodistuksen avulla opiskelija voi ostaa linja-auto- tai junalipun koulumatkalla alennettuun hintaan. Opiskelijan on ostettava kuukautta vastaavalle ajalle halvin mahdollinen lippuote. Se on linja-autoissa yleensä 44 matkan koulumatkatukilippu tai 30 päivän opiskelijaseutulippu ja junissa 32 päivän koulumatkalippu. Koulumatkatuki voidaan maksaa myös koulutuksen järjestäjälle. Koulukuljetuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän (esim. kunta) järjestämää tai maksamaa matkustustapaa. Opiskelija voi saada koulumatkatukea myös kulkiessaan koulumatkansa käyttäen muuta joukkoliikennettä, jolla tarkoitetaan yleisesti käytettävissä olevaa kuljetusmuotoa, jossa lippua ei voi ostaa ostotodistuksella koulumatkalla alennettuun hintaan. Näitä ovat esimerkiksi seutuliikenteet ja tilausliikenne.

Kun joukkoliikennettä tai koulukuljetusta ei ole käytettävissä, voidaan koulumatkatukea myöntää opiskelijalle itselleen. Edellytyksenä on, että joukkoliikennettä tai koulukuljetusta voi käyttää kuukauden aikana keskimäärin enintään seitsemällä yhdensuuntaisella koulumatkalla viikossa tai joukkoliikenteen tai koulukuljetuksen ulkopuolelle jäävä yhdensuuntainen koulumatka on yli viisi kilometriä tai odotusaika liikennevälineeseen tai koulun alkamiseen on keskimäärin yli kaksi tuntia koulupäivää kohden kuukauden aikana tai päivittäinen koulumatkaan käytetty odotusaika ja matkustusaika ovat yhteensä yli viisi tuntia vähintään viitenä päivänä kuukauden aikana. Lisäksi voidaan ottaa huomioon se, että koulumatka on joukkoliikennettä tai koulukuljetusta käytettäessä vaikea tai rasittava. Vaikeus tai rasittavuus voi johtua esimerkiksi opiskelijan vammasta tai sairaudesta taikka päivittäisistä lasten hoitojärjestelyistä. Tuen suuruus lasketaan koulumatkan pituuden mukaan liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen mukaan.

Jos opiskelija joutuu päivittäisellä koulumatkallaan käyttämään useita matkustustapoja, tuki määritellään ja maksetaan erikseen kunkin yli viiden kilometrin mittaisen matkustustavan osalta. Koulumatkatukena ei korvata alle viiden kilometrin erillistä matkaosuutta. Jos yhdensuuntaiseen koulumatkaan sisältyy useita erillisiä alle viiden kilometrin matkaosuuksia, jotka ovat yhteensä vähintään viisi kilometriä, niiden matkakustannukset korvataan opiskelijalle samoin kuin oman matkustustavan mukaisesti maksettava tuki.

Hakeminen ja myöntäminen

Opiskelijan on haettava koulumatkatukea erikseen joka lukuvuodeksi. Opiskelija toimittaa hakemuksen ja mahdollisen ostotodistuksen oppilaitokseen. Oppilaitos varmentaa hakemuksen ja ostotodistuksen tiedot ja toimittaa hakemuksen Kansaneläkelaitoksen toimistoon ratkaistavaksi. Ostotodistuksen oppilaitos antaa opiskelijalle. Koulumatkatuki voidaan myöntää aikaisintaan hakemis-kuukautta edeltävän kuukauden alusta lukien. Jos koulutus alkaa kesä- tai heinäkuussa, kyseisten kuukausien koulumatkatuen voi hakea samalla kuin niitä seuraavan lukuvuoden. Elokuussa päättyvässä koulutuksessa elokuun koulumatkatuki haetaan samalla kuin sitä edeltävän lukuvuoden.

Koulumatkatukea koskeva hakemus ratkaistaan Kansaneläkelaitoksen toimistossa. Kansaneläkelaitoksen on annettava koulumatkatukea koskevassa asiassa lain 8 §:n mukaan kirjallinen päätös, jos hakija sitä vaatii. Vaatimus on esitettävä joko kirjallisesti tai suullisesti Kansaneläkelaitokselle seitsemän päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut tiedon tukea koskevasta ratkaisusta ja sen perusteista uhalla, että ratkaisu muutoin jää pysyväksi. Vaatimus voidaan jättää myös oppilaitokseen.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on lainsäädännön selkeyttäminen ja säädösten tarkistami-

nen uuden perustuslain edellyttämällä tavalla. Erityisesti ulkomaalaisen opintotukioikeutta koskevien säännösten tavoitteena on lisäksi kehittää lainsäädäntöä Suomen tekemien kansainvälisten sopimusten ja suomalaisen lainsäädännön kehittämisen edellyttämällä tavalla.

3.2. Opintotukilakiin ehdotetut muutokset

Opintotukilain yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien säännösten säädösten tarkistamiseksi ehdotetaan säädettäväksi lailla ulkomaalaisen oikeudesta opintotukeen ja laissa olevaa oppilaitoksen määrittelyä ehdotetaan tarkennettavaksi. Opintotuen yleisistä edellytyksistä säädettäisiin lailla. Lukuvuoden tukikuukausien määrittelystä ehdotetaan säädettäväksi lailla. Opintorahan korottamisesta samalle tasolle korkeakouluopin-toihin myönnettävän opintorahan kanssa säädettäisiin lailla. Asumislisän määrää koskevia säännöksiä tarkistettaisiin siten, että alhaisen vuokratason maissa opiskeleville myönnettävän asumislisän määrästä voitaisiin laissa olevan valtuutuksen perusteella säätää valtioneuvoston asetuksella. Opintolainan valtioneuvoston asetuksella ja opintolainan nosto-oikeudesta säädettäisiin lailla. Opintotukilakiin ehdotetaan otettavaksi säädökset siitä, milloin opintorahaa ei myönnetä opiskelusta saatavan palkan, päivärahain tai toimeentulon turvaamiseen tarkoitetun apurahan perusteella.

Opintotukilautakunnista ehdotetaan säädettäväksi nykyistä yksityiskohtaisemmin laissa, koska opintotukilautakunnilla on julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä. Lailla säädettäisiin opintotukilautakunnan kokoonpanosta. Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin edelleen säätää opintotukilautakuntien käytännön toimintatavoista.

Opintotukilain 7 §:ssä olevan valtuuden perusteella opetusministeriön asetuksella voidaan nykyisin pidentää erityisen laajaa työmäärää edellyttävän ylemmän korkeakoulututkinnon tai koulutusohjelman opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa. Samoin opetusministeriön asetuksella voidaan vahvistaa ylemmän korkeakoulututkintoa lyhyempää

koulutusta varten myönnettävä opintotuen enimmäisaika. Myös tältä osin asetuksenantovaltuus tulee arvioida uudelleen. Opetusministeriössä valmistellaan kuitenkin parhaillaan yliopistojen tutkintorakenteen uudistusta. Tavoitteena on, että uudistettu kaksivaiheinen tutkintojärjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön jo syksyllä 2005. Tämän uudistuksen jälkeen korkeakouluopintoihin myönnettävä opintotuen enimmäisaika voidaan arvioida uudelleen. On perusteltua, että myös säädösten uudelleenarviointi suoritetaan samalla, kun säännösten sisältöä tarkistetaan.

Ulkomaalaisen oikeus opintotukeen

Ulkomaalaisen oikeutta opintotukeen koskevia säännöksiä ehdotetaan säädöstason tarkistuksen lisäksi muutettavaksi siten, että otettaisiin huomioon ulkomaalaislain uudistaminen ja Euroopan sosiaalisen peruskirjan soveltamista valvovan hallitustenvälisen komitean esittämät käsitykset. Säännöksiä uudistettaisiin siten, että opintotuki myönnettäisiin Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu. Maassa oleskelun perusteen tutkinnassa sovellettaisiin ulkomaalaislain säännöksiä.

Vakinaisesti Suomessa asuva muu kuin Euroopan unionin kansalainen ja tähän rinnastettava ja näiden perheenjäsen olisi oikeutettu opintotukeen, kun henkilölle on myönnetty ehdotetun ulkomaalaislain 33 §:ssä tarkoitettu pysyvä tai jatkuva oleskelulupa. Opintotukiviranomainen voisi myöntää tuen, kun oleskelulupaan olisi merkitty kirjaintunnus A tai P. Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan. Jatkuva oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan tai on ollut Suomen kansalainen, joka tekee jatkuvaluonteista työtä tai harjoittaa jatkuvaluonteista elinkeinoa tai on edellä tarkoitettu henkilön perheenjäsen. Opiskelua varten maahan tulleelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa. Jatkuva oleskelulupa voidaan myöntää myös erikseen

säädetyin edellytyksin entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevalle henkilölle, Suomen kansalaisen perheenjäsenelle tai yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella. Jatkuva oleskelulupa myönnetään myös ulkomaalaiselle, joka saa turvapaikan tai oleskeluluvan kiintiöpakolaisena tai suojelun tarpeen perusteella. Myös tällaisen henkilön perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Euroopan unionin kansalaiselle tai tähän rinnastettavalle ja näiden perheenjäsenelle opintotuki myönnettäisiin, kun henkilön oleskeluoikeus Suomessa on rekisteröity. Rekisteröinnin edellytyksenä on, että henkilö harjoittaa taloudellista toimintaa palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, hänellä on riittävät varat ja tarvittaessa sairausvakuutus, jotta hän ei oleskeluaikanaan joudu Suomessa turvautumaan toimeentulotukeen tai muihin siihen rinnastettaviin etuuksiin taikka hänet on hyväksytty Suomessa olevan oppilaitoksen opiskelijaksi ja hänellä on riittävät varat oleskelua varten ja tarvittaessa sairausvakuutus.

Pohjoismaiden kansalaisten ei ulkomaalaislain mukaan tarvitse rekisteröidä oleskeluoikeuttaan, mutta muussa kuin lyhytaikaisessa tarkoituksessa maahan tulevan pohjoismaan kansalaisen on rekisteröitävä oleskelunsa pohjoismaisen muuttokirjan perusteella kotikunta-asetuksen (351/1994) 3 §:ssä säädetyllä tavalla.

Ehdotus lieventäisi opintotuen myöntämisperusteita siltä osin, että kahden vuoden Suomessa asumista koskevasta vaatimuksesta luovuttaisiin. Kahden vuoden määräaika on nykyisin sovellettu esimerkiksi Suomen kansalaisen puolisoon, joka hakee opintotukea. Työttömyysturvan ja opintotuen yhteensovituksen kannalta menettely on ongelmallinen, koska puolisololla on heti oleskeluluvan saamisen jälkeen oikeus työttömyysturvaan. Kansaneläkelaitoksen opintotukitilaston mukaan lukuvuonna 2001/2002 suomalaista opintotukea myönnettiin 5 397 ulkomaalaiselle opiskelijalle, joista pohjoismaalaisia oli 381, muista Euroopan unionin maista 337 ja 4 679 muiden maiden kansalaisia. Eniten opiskelijoita oli Venäjältä (1 721), Virossa (640), Ruotsista (337) ja Somaliasta (335).

Opintotuen myöntäminen ulkomailla harjoitettaviin opintoihin

Ulkomaisiin opintoihin myönnettävän opintotuen myöntämisperusteita ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että opintotuki voitaisiin myöntää Suomen kansalaiselle, jolla on ollut vakinainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana ja jonka oleskelua ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä. Ilmaisuu olisi nykyistä täsmällisempi. Nykyisen lainsoveltamiskäytännön mukaan on tutkittu opiskelijan tilanne opintojen aloittamista edeltävän neljän vuoden aikana ja tuki on myönnetty, jos opiskelijalla on niiden aikana ollut kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan. Henkilöt, jotka ovat asuneet ulkomailla niin pitkään, etteivät ole oikeutettuja saamaan opintotukea Suomesta ulkomaisiin opintoihin, saisivat tämän oikeuden uudelleen, kun heillä on ollut kotikuntalain mukainen kotikunta Suomessa kaksi vuotta ennen opintoja. Säännös, jossa edellytetään, että opiskelijalla on ollut kotikunta Suomessa määrääjän ennen opintojen alkua ulkomailla, on edelleenkin tarpeellinen. Väljennys mahdollistaisi hiukan nykyistä pidempään ulkomailla asuneelle opintotuen Suomesta hänen aloittaessaan opinnot ulkomailla. Tällöin tultaisiin lähemmäksi muiden pohjoismaiden käytäntöä. Säännös olisi sama riippumatta siitä, harjoitetaanko opintoja pohjoismaissa tai pohjoismaiden ulkopuolella. Tämä on lähtökohtana myös Tanskan lainsäädännössä, jossa edellytetään kahden vuoden asumista kotimaassa opintojen aloittamista edeltävän 10 vuoden aikana. Norjan, Ruotsin ja Islannin lainsäädännön mukaan toisessa pohjoismaassa asuminen rinnastetaan kotimaassa asumiseen. Pohjoismaiden yhteistyössä on ollut tavoitteena, että pohjoismaan kansalainen olisi pohjoismaasta toiseen liikkueensa mahdollisimman kattavasti oikeutettu opintotukeen. Esityksen lähtökohtana on, että hakijalla on edelleen siteet Suomeen. Tällöin ei voida taata eikä se olisi edes tarkoituksenmukaista, että Suomen kansalainen olisi oikeutettu opintotukeen Suomesta aina harjoittaessaan opintoja ulkomailla. Pitkään ulkomailla asuneen on mahdollista hakea asuinmaan kansalaisuutta ja päästä

sillä perusteella asuinmaan tukijärjestelmän piiriin.

Päätoiminen opiskelu

Päätoimisen opiskelun määritelmää ehdotetaan tarkistettavaksi samalla, kun määritelmää otetaan opintotukilakiin. Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen 115/2002 työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sisältyy lausuma, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi. Työttömyysturvalain ja opintotukiasetuksessa säädetyn sovellettavan päätoimisen opiskelun määritelmiä on kehitetty opetusministeriön ja työministeriön yhteistyönä. Tällä hetkellä väliinpuotoajatilanteita aiheutuu opintotukiasetuksen säännöksestä, jonka mukaan muualla kuin korkeakoulussa suoritettavia opintoja ei kuitenkaan katsota päätoimiseksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa. Vastaavaa sääntöä ei ole työttömyysturvalaissa. Yksittäistapauksissa säännös vaikeuttaa opiskeluaikaista toimeentuloa. Näin saattaa käydä esimerkiksi, jos henkilö jää työttömäksi niin lyhyen ajan kuluttua opintojen aloittamisesta, ettei hänen työttömyysturva myönnettäessä katsota harjoittaneen opintoja työssä ollessaan. Rajaus ehdotetaan poistettavaksi opintotukilain päätoimisen opiskelun määritelmästä.

Kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen lainaehdot

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettävien opintolainojen korot ehdotetaan muutettavaksi peruskorkosidonnaisiksi, jolloin näiden lainojen korko seuraisi nykyistä selkeämmin yleisen korkotason muutoksia. Määräytymisperusteesta säädettäisiin opintotukilaisissa. Tarkoituksena on, että laissa vahvistettava korko olisi enimmäiskorko, jota alemmasta korosta lainansaaja ja pankki voisivat halutessaan sopia. Korkoa ei enää vahvistettaisi vuosittain vaan se muuttuisi perus-

koron muuttuessa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin kuitenkin tarkistaa määrää, jolla enimmäiskorko enintään saa ylittää peruskoron määrän. Peruskorko on 1 päivästä heinäkuuta 2003 alkaen 2,50 prosenttia. Ehdotuksen mukaan enimmäiskorko saisi ylittää peruskoron enintään 1,50 prosentilla. Tällöin enimmäiskorko olisi 4,0 prosenttia, jos peruskorko on nykyisellä tasolla.

Lisäksi ehdotetaan luovuttavaksi korkotuen palauttamisesta kumotun opintotukilain nojalla myönnettyille lainoille.

3.3. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkатуesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset

Lain rakennetta muutettaisiin siten, että oikeus koulumatkatukeen määräytyisi nykyistä yksityiskohtaisemmin lain säännösten perusteella. Lailla säädettäisiin nykyistä selkeämmin siitä, kenellä, missä koulutuksessa ja millä edellytyksillä on oikeus koulumatkatukeen sekä kuinka koulumatkatuki määräytyy eri tilanteissa.

Oman matkustustavan edellytyksistä säädettäisiin uudessa 4 a §:ssä. Uutta säännöksessä olisi se, että koulumatkaan kuluva aika ja niihin liittyvä odotusaika määriteltäisiin yhteneväisesti perusopetuslaissa säädetyn 13 vuotta täyttäneen koululaisen koulumatkan ja odotusajan mukaan. Ehdotuksen mukaan opiskelija voisi käyttää muuta kuin joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, jos opiskelijan päivittäinen koulumatka odotuksineen kestää keskimäärin yli kolme tuntia päivää kohden kuukaudessa. Omaa matkustustapaa käyttävältä opiskelijalta ei enää edellytettäisi, että pitkiä matkustus- ja odotusaikoja olisi vähintään viitenä päivänä kuukauden aikana. Pykälän 2 momentin mukaan voidaan edelleen ottaa huomioon muita syitä, joiden vuoksi opiskelijalla ei katsota olevan mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta.

Säännös siitä, että kirjallinen päätös annetaan vain pyynnöstä, kumottaisiin. Nykyisessä myöntämiskäytännössä annetaan aina kirjallinen päätös muutoksenhakuosituksineen, joka on myös koulumatkatuen saajan oikeus-

turvan kannalta parempi, kuin se, että päätös annettaisiin vain pyydettyä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Pääosin esityksessä on kysymys lainsäädäntöteknisistä muutoksista, joista ei aiheudu taloudellisia vaikutuksia.

Opintotukilain soveltamisalaa ja päätoimisia opintoja koskevien määrittelyjen uudistaminen lisäisi jossain määrin opintotuen saajia ja valtion talousarvion momentilta 29.70.56. Opintoraha ja asumislisä maksettavia menoja. Momentille on talousarvioesityksessä ehdotettu 657 000 000 euroa. Opintorahan saajien määräksi vuonna 2004 on arvioitu 246 000 opiskelijaa.

Opintotuen myöntämistä ulkomaalaiselle ja ulkomailla harjoitettavaan opintoihin koskevien säännösten muuttaminen lisäisi hieman opintotukeen oikeutettujen opiskelijoiden määrää. Esimerkiksi Suomen kansalaisen ulkomaalainen puoliso olisi oikeutettu opintotukeen nykyistä nopeammin maahan tulonsa jälkeen. Ulkomailla opiskeluun myönnettävää opintotukea koskevien säännösten lisäys voisi lisätä tuensaajia muutamalla henkilöllä vuosittain. Saajamäärän lisäys on otettu huomioon vuoden 2004 talousarvioesityksessä.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkатуesta annettuun lakiin ehdotetuilla muutoksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

4.2. Vaikutukset kansalaisryhmien asemaan

Opintotukilain soveltamisalaa koskevan säännöksen uudistaminen selkiinnyttää perusteita, joilla ulkomaalaisille voidaan myöntää Suomen opintotukea. Säännöksen soveltaminen käytännön myöntämistoiminnassa helpottuu aiemmasta, koska ulkomaalaisen oikeus opintotukeen ratkaistaan jatkuvan tai pysyvän oleskeluluvan tai rekisteröidyn oleskelun perusteella. Tällöin opintotuki voitaisiin myöntää nykyistä aikaisemmin maahan-tulon jälkeen esimerkiksi Suomen kansalaisen puolisolle, jolla on jatkuva oleskelulupa

Suomessa. Muilta osin ulkomaalaisia koskevat uudet määrittelyt eivät muuta nykyistä tilannetta. Myös perusteet, joilla myönnetään opintotukea ulkomailla harjoitettaviin opintoihin Suomen kansalaiselle, selkiintyisivät. Kun tarkastelujakso, jonka aikana opiskelijalla tulee olla vakinainen kotikunta Suomessa, rajataan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden ajalle, ei opiskelija voi menettää oikeutta opintotukeen suhteellisen lyhyen, väliaikaiseksi tarkoitettujen ulkomailla oleskelun tai työskentelyn vuoksi. Arviolta opintotuen saajamäärä kasvaisi uusien soveltamisalan määrittelyjen vuoksi noin 100 opiskelijalla.

Opintotuen ja työttömyysturvan päätoimisen opiskelun määrittelyn yhtenäistymisen seurauksena järjestelmien väliinpuutamislanteet poistuisivat. Päätoiminen opiskelija kuuluisi aina opintotuen piiriin. Arviolta kyse on enintään 50 opiskelijan opintotukioikeudesta.

Ulkomailla vaihto-ohjelman kautta opiskelemaan lähtevien opiskelijoiden taloudellinen asema selkiintyisi, kun laissa erikseen todettaisiin, että vaihto-ohjelmiin liittyviä apurahoja ei oteta huomioon opintotuen tuloseurannassa.

Kumotun opintotukilain perusteella myönnettyjen opintolainojen enimmäiskoron sitominen peruskorkoon parantaisi nykytilanteeseen verrattuna opintolainan korkotason enustettavuutta ja lainaa lyhentävän opintovelallisuuden mahdollisuutta arvioida lainamenoja.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset parantaisivat opiskelijoiden oikeusturvaa, koska lain tasolla säädettäisiin aiempaa selkeämmin koulumatkatuen saamisen edellytyksistä.

Muilla säädösmuutoksilla ei olisi merkittäviä vaikutuksia kansalaisryhmien asemaan.

4.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Soveltamisalaa koskevan säädöksen soveltaminen käytännön myöntämistoiminnassa helpottuu aiemmasta, koska ulkomaalaisen oikeus opintotukeen ratkaistaan jatkuvan tai pysyvän oleskeluluvan tai rekisteröidyn oleskelun perusteella.

Opintotukilautakunnan tehtävien määrittelyminen osittain uudelleen selkiinnyttäisi lautakunnan toimintaa ja tehtäviä.

Esitys lisää siirtymävaiheessa opintotuen ja koulumatkatuen toimeenpanoa hoitavan Kansaneläkelaitoksen työmäärää, koska muutokset edellyttävät päätösten ja ohjeistuksen uudistamista.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen koron määräytymisperusteen muuttamisesta on pyydetty lausunto Suomen Pankilta, Suomen Pankkiyhdistykseltä ja valtiovarainministeriön rahoitusmarkkina osastolta. Kaikki lausunnonantajat pitivät ehdotettua muutosta perusteltuna. Suomen Pankkiyhdistyksen toivomus siitä, että muutos, sen edellyttämien tietojärjestelmämuutosten vuoksi, tulisi voimaan vuoden 2005 alussa, on otettu esityksessä huomioon.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnalle on kesäkuussa 2003 annettu hallituksen esitys ulkomaalaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 28/2003). Esityksessä opintotukilaiksi on viitattu kyseisessä esityksessä tarkoitettuun ulkomaalaislakiin. Jos eduskunta ei hyväksy esitystä, tulisi esitystä opintotukilaiksi vastaavasti tarkistaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Opintotukilaki

1 §. *Soveltamisala*. Pykälässä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaisen oikeutta opintotukeen koskevia säännöksiä ja säännöksiä opintotuen myöntämisestä ulkomailla harjoitettaviin opintoihin. Ehdotuksen mukaan opintotuki voitaisiin myöntää ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelutarkoitus. Maassa oleskelun peruste arvioidaisiin ulkomaalaislaissa säädetyillä perusteilla. Silloin kun ulkomaalaiselta edellytettäisiin oleskelulupaa, opintotuki myönnettäisiin, kun hakijalle on myönnetty pysyvä tai jatkuva oleskelulupa. Opintotukea ei tarkistettaisi myöntämisen jälkeen tapahtuvien maassa oleskelun perusteiden muutosten perusteella silloin, kun tuensaaja edelleen asuu Suomessa laillisesti.

Euroopan unionin kansalaisilta ja heihin rinnastettavilta ei edellytetä oleskelulupaa ja pohjoismaan kansalaisten liikkumisesta on säädetty erikseen. Euroopan unionin kansalaiselle tai tähän rinnastettavalle tai näiden perheenjäsenelle opintotuki myönnettäisiin, jos hakijan oleskeluoikeus Suomessa on rekisteröity. Pohjoismaiden kansalaisen kohdalla riittäisi, että henkilö on ottanut pohjoismaisen muuttokirjan ja hänen oleskelunsa Suomessa on rekisteröity.

Ulkomailla harjoitettaviin opintoihin opintotukea myönnettäisiin edelleen Suomen kansalaiselle ja Suomen kansalaiseen rinnastettavalle henkilölle. Myönnettäessä opintotukea ulkomailla harjoitettaviin opintoihin edellytettäisiin edelleen, että oleskelua ulkomailla voidaan pitää luonteeltaan tilapäisenä. Lisäksi edellytettäisiin, että hakijalla on ollut vakinainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana. Säädos olisi aikaisempaa selkeämpi. Muutos nykyiseen soveltamiskäytäntöön verrattuna olisi vähäinen.

2 §. *Opintotukietuudet*. Pykälästä ehdotetaan

poistettavaksi viittaus aikuisopintorahaan, koska aikuisopintorahaa ei ole voitu myöntää vuoden 2002 jälkeen.

5 §. *Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset*. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi asetukseenantovaltuus, koska opintojen päätoimisuutta ja opintojen riittävää edistymistä koskevat säännökset määrittelevät opintotuen saamisen kannalta niin keskeisiä tuen myöntämisperusteita, että niistä on säädettävä lailla. Opintojen päätoimisuudesta säädettäisiin uudessa 5 a ja opintojen riittävästä edistymisestä uudessa 5 b §:ssä.

5 a §. *Päätoimiset opinnot*. Vastaava määritelmä on nykyisin 5 §:ssä annetun valtuuden perusteella opintotukiasetuksen 3 §:ssä. Päätoimisen opiskelun määritelmä on myös työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 6 §:ssä, jonka mukaan päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Tukijärjestelmien välinputoamistilanteiden välttämiseksi olisi tärkeää, että määritelmät olisivat mahdollisimman samansisältöiset. Määrittelyjen yhtenäistämiseksi ehdotetaan poistettavaksi nykyisessä määrittelyssä oleva säännös, jonka mukaan opintoja ei kuitenkaan katsota päätoimiseksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenteri kuukaudessa. Laajuudeltaan muuten kuin opinto viikoissa määritellyssä koulutuksessa edellytettäisiin kuitenkin opetukseen tai harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työttömyysturvalain ja opintotukilain määrittelyjen ainoaksi eroksi jäisi se, että lukiokoulutuksessa opintotuen saamisen edellytyksenä olisi edelleen, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Tästä säännöksestä ei ole aiheutunut käytännön ongelmia ja opintotuen näkökulmasta se on edelleen perusteltu, koska opintotuki on tarkoitettu päätoimisiin lukio-opintoihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ulko-

maisessa oppilaitoksessa suoritettavien opintojen päätoimisuudesta. Opinnot katsottaisiin päätoimisiksi, kun oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Muuten noudatettaisiin 1—3 momentin säännöksiä. Ulkomaisen oppilaitoksen kokonaan etäopintoina järjestämiin opintoihin ei myönnettäisi opintotukea lainkaan.

5 b §. *Opintojen riittävä edistyminen*. Nykyisin opintotukiasetuksen 4 §:ssä oleva säännös otettaisiin lakiin ja asiasta säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin. Opetusministeriö on aikaisemmin antanut opintotukiasetuksessa olevan valtuuden nojalla ohjeen korkeakouluopiskelijoiden opintojen etenemisen seurannasta. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännöksiä, jotka sisällöltään vastaavat tätä ohjetta. Opintojen edistymistä koskeva sääntely on keskeistä opiskelijan oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Tästä syystä laissa tulee määritellä mahdollisimman yksityiskohtaisesti menettelytavat, kun opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka velvoittaa seuraamaan opintojen edistymistä vuosittain. Korkeakoulujen tutkintorakenteen uudistuksen yhteydessä opintojen mitoituksessa on tarkoitus luopua opintoviikkojen käytöstä ja siirtyä eurooppalaisen opintopistejärjestelmän käyttöön. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin yksityiskohtaisemmin säätää, milloin opintojen edistymistä voidaan pitää riittävänä.

6 §. *Opintotuen saamisen rajoitukset*. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä olevat säädösviittaukset saatettaisiin ajan tasalle. Ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa tarkoitettu oppisopimuskoulutus ehdotetaan selkeyden vuoksi lisättäväksi luetteloon. Oppisopimuskoulutuksessa oleville ei nykyisinkään ole myönnetty opintotukea. Tuki on evätty 20 §:ssä tarkoitettua opiskelusta maksettavan palkan perusteella.

7 §. *Opintotukeen oikeuttava aika*. Pykälän 4 momentti, jonka mukaan asetuksella säädetään lukuvuoden tukikuukausien määrästä, kumottaisiin, koska tukikuukausien määrästä säädettäisiin lakiin ehdotettavassa uudessa 7 c §:ssä. Pykälän 5 momentti kumottaisiin, koska aikuisopintorahaa ei ole voitu myöntää vuoden 2002 jälkeiselle ajalle.

7 b §. *Tukiajan käyttäminen*. Aikuisopinto-

rahaa koskeva viittaus poistettaisiin, koska aikuisopintorahaa ei ole voitu myöntää vuoden 2002 jälkeiselle ajalle.

7 c §. *Lukuvuoden tukikuukausien määrä*. Lukuvuoden tukikuukausien määrästä säädetään nykyisin 7 §:ssä olevan valtuuden perusteella opintotukiasetuksen 7 §:ssä. Koska tukikuukausien määrä vaikuttaa opiskelijan lukuvuoden tuen määrään, sitä voidaan pitää sellaisena yksilön oikeuksien perusteita määrittelevänä seikkana, että siitä tulee säätää lailla. Ehdotettu sanamuoto vastaa pääosin nykyisin asetuksessa olevaa säännöstä. Korkeakoulututkinnon tukikuukausien määrästä koskeva momentti on siirretty 1 momentiksi. Sen mukaan korkeakouluopintoihin opintotukea myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan myöntää pidemmälle ajalle, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja yhdeksää kuukautta pidemmän ajan. Ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen enimmäistukiaikaan ei ehdoteta muutoksia.

Kun opintojen kesto on tavanomaista pidempi tai opinnot päättyvät kesken lukuvuoden, opintotukiaika määräytyisi täysien tukikuukausien mukaan siten, että opintotuki myönnetään täysien tukikuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä lukien. Tällöin opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on lukuvuoteen sisältyviä päiviä vähintään 18.

9 §. *Opintotukilautakunta*. Opintotukilautakunnista säädettäisiin ehdotuksen mukaan nykyistä yksityiskohtaisemmin laissa. Opintotukilautakuntien asettamista ja kokoonpanoa koskeva säännös siirrettäisiin opintotukiasetuksen 8 §:stä lakiin. Tämä olisi perusteltua, koska opintotukilautakunnille on julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä.

9 a §. *Opintotukilautakunnan tehtävät*. Opintotukilautakunnan tehtävistä säädettäisiin uudessa 9 a §:ssä. Opintotukilautakuntien tehtäviä olisivat opintojen edistymisen seuranta sekä kesäaikana ja ulkomailla harjoitettavien opintojen opintotukeen oikeuttavan laajuuden arviointi. Korkeakoulu ja Kansaneläkelaitos voisivat edelleen sopia opintotukitehtävien hoitamisesta korkeakoulun opintotukilautakunnassa. Menettelystä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin

myös antaa tarkempia määräyksiä opintotukilautakunnan toiminnasta. Tarkoitus on, että asetuksella säädettäisiin opintotukilautakunnan koolle kutsumisesta, päätösten tekemisestä, lautakunnan ohjesäännöstä ja palkkioiden määräämisestä. Pykälään lisättäisiin maininta siitä, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa opintotukilautakuntien toimintaa.

11 §. *Opintorahan määrä*. Pykälästä poistettaisiin nykyisessä 3 momentissa oleva asetuksenantovaltuus, jonka perusteella opintorahan määrä voidaan vahvistaa samaksi kuin korkeakoulussa muussa oppilaitoksessa, jossa opiskelijoilla ei ole opintososiaalisia etuja. Tästä säädettäisiin 12 §:ssä. Selkeyden vuoksi pykälän 1 momentissa siirrettäisiin avioliitossa olevan ja elatusvelvollisen opintorahan määrä kohdasta 3 erilliseen kohtaan 4. Muutoksella ei ole vaikutusta soveltamiskäyttöön.

12 §. *Opintorahan korottaminen samaksi kuin korkeakoulussa*. Otsikko ja sisältö ehdotetaan muutettavaksi. Nykyisin pykälässä säädetään aikuisopintorahan myöntämisestä. Koska aikuisopintorahaa ei enää myönnetä, sitä koskevat säännökset kumottaisiin. Pykälään otettaisiin säännös opintorahan korottamisesta samaksi kuin korkeakoulussa. Vastaava säännös on nykyisin opintotukilain 11 §:ssä olevan valtuuden perusteella opintotukiasetuksen 13 §:ssä. Ehdotus vastaa sisällöltään nykyistä asetuksen säännöstä.

13 §. *Aikuisopintorahan määrä*. Koska aikuisopintorahaa ei enää voida myöntää, pykälä kumottaisiin.

14 a §. *Asumislisän määrä*. Pykälän 3 momentin mukaan ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on 180,80 euroa kuukaudessa. Nykyisin opetusministeriö voi määrätä, että ulkomailla opiskelevan asumislisä on tätä pienempi, jos opiskelumaan vuokrataso on alhainen. Tämän säännöksen perusteella on annettu opetusministeriön asetus opintotuen asumislisän määrästä alhaisen vuokratason maissa (931/2001). Menettely uudistettaisiin siten, että pykälään otettaisiin valtuutus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää asumislisän määrästä maissa, joissa vuokrataso on alhainen.

15 §. *Opintolainan valtioneuvoston*. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten,

että siitä poistettaisiin valtuus säätää opintolainan nosto-oikeudesta valtioneuvoston asetuksella. Samaan momenttiin otettaisiin nykyisin opintotukiasetuksen 23 §:ssä oleva säännös opintolainan valtioneuvoston myöntämisestä.

15 a §. *Opintolainan nostaminen*. Pykälästä ehdotetaan säädettäväksi opintolainan nostamisesta. Aikaisemmin asiasta on säädetty 15 §:ssä olevan valtuuden perusteella opintotukiasetuksen 24 §:ssä, jota pykälä vastaa sisällöltään. Opintolainan nostoehtoja tarkistettiin lukuvuoden 2002—2003 alusta voimaan tulleella asetuksella tarkoituksena asteittain vähentää takaajan maksettavaksi tulevien opintolainojen määrää.

16 §. *Valtioneuvoston suuruus*. Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus aikuisopintorahaan, jota ei enää voida maksaa ja 2 momentista säännös siitä, että aikuiskoulutustukea saavan opintolainan valtioneuvoston määrää korotetaan sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi. Korokojen pääomaan lisäämisen tarkoituksena on estää se, että opiskeluaikaiset opintolainan korot heikentäisivät opintotuen varassa elävän opiskelijan toimeentuloa. Korot lisätään pääomaan myös viimeisen opintotukilukukauden jälkeiseltä korkokaudelta, jotta opintonsa päättäneellä nuorella on aikaa järjestää taloutensa ennen opintolainojen takaisinmaksun alkamista. Korokojen pääomaan lisäämisen tavoitteet eivät ole olennaisia aikuiskoulutustuen saajalle, jolla on ennen opintojen alkamista vähintään 10 vuoden työhistoria ja joka palaa lyhytaikaisen opintovapaan jälkeen opintoja edeltäneeseen työhön.

17 §. *Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään*. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus aikuisopintorahaan. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi täsmennys siitä, että ulkomaisesta vaihto-opiskelusta maksettavia apurahoja ei katsota toimeentulon turvaaviksi apurahoiksi. Alkuperäisessä hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että lukukausimaksujen, matkakustannusten ja taideopiskelijoiden instrumenttihankintoihin tarkoitettuja apurahoja eikä Nordplus- ja Erasmus-apurahoja oteta huomioon. Tavoit-

teena on, että mahdollisimman moni opiskelija osallistuisi ulkomaisiin vaihto-ohjelmiin jossain opintojensa vaiheessa. Soveltamisikäntö yliopistojen opintukilautakunnissa on ollut tämän mukainen. Kun vaihtopurahojen luonne jossain määrin poikkeaa muista muihin kuin toimeentulon turvaamiseen tarkoitetuista apurahoista, lakiin ehdotetaan väkiintuneen käytännön selkiyttämiseksi asiaa koskevaa lisäystä. Vaihtopurahoja myönnettään Kansainvälisen henkilöväihdon keskus CIMO:n tilaston mukaan vuosittain noin 5 700 opiskelijalle, joista Erasmus-apurahan saajia on 60 prosenttia, Nordplus-apurahan saajia noin 10 prosenttia. Muut apurahat ovat korkeakoulujen omien vaihtosopimustensa perusteella myöntämiä apurahoja. Erasmus-apurahan suuruus on lukuvuonna 2002—2003 ollut 800—1 100 euroa lukuvuodessa ja Nordplus-apurahan määrä 1 500 Norjan kruunua kuukaudessa. Nordplus-apurahaan kuuluu lisäksi erillinen matka-apuraha. Korkeakoulut voivat lisäksi myöntää esimerkiksi Erasmus-apurahan saajalle erillisiä apurahoja matkakustannuksiin.

Vapaan tulon laskentasäännössä ilmaisu jona korvattaisiin ilmaisulla jolta selvyuden vuoksi, koska kuukautta pidetään opintorahakuukautena myös silloin, jos tuki maksetaan takautuvasti.

18 §. *Tulojen vaikutus aikuisopintorahaan.* Koska aikuisopintorahaa ei enää voida myöntää, säännös kumottaisiin.

19 §. *Vanhempien tulojen huomioon ottaminen.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus aikuisopintorahaan.

20 §. *Eräiden tulojen ja etuuksien huomioon ottaminen.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Pykälästä poistettaisiin viittaus, jonka mukaan opintorahan määrää voidaan pykälässä säädetyin edellytyksin alentaa tai se voidaan evätä siten kuin opetusministeriö päättää. Pykälän nojalla on annettu opetusministeriön asetus opintorahaa vastaavan taloudellisen tuen huomioon ottamisesta opintorahaa myönnettäessä (932/2001). Pykälään otettaisiin nykyistä opetusministeriön asetusta vastaava säännös siitä, että opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, joka saa opiskelusta tai tutkintoon pakollisena kuuluvasta päätoimiseksi katsottavasta sekä opintojen edistymisen yleiset edellytykset täyttävästä

työharjoittelusta taikka työssäoppimisen perusteella palkkaa keskimäärin vähintään 505 euroa kuukaudessa, tai oppilaitokselta toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua apurahaa, opinnoista maksettavaa päivärahaa taikka muuta vastaavaa taloudellista etuutta määrän, joka ylittää asianomaiseen koulutukseen myönnettävän korkeimman opintorahan määrän. Oppilaitokselta saatuja apurahoja ovat joko oppilaitoksen tai oppilaitoksen hallintoimien rahastojen myöntämät apurahat.

22 §. *Veronalaiset tulot.* Pykälän 2 momentista poistettaisiin asetuksenantovaltuus ja pykälään lisättäisiin nykyisin opintotukiasetuksen 20 a §:ssä oleva säännös ulkomailla saatujen tulojen selvittämisestä.

24 §. *Maksaminen.* Aikuisopintorahaa koskeva maininta poistettaisiin.

25 §. *Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin asetuksen antovaltuus opintotuen tarkistamisesta vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa.

25 b §. *Opintotuen tarkistaminen vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa.* Pykälään otettaisiin nykyisin opintotukiasetuksen 20 §:ssä oleva säännös opintotuen tarkistamisesta vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa.

28 §. *Opintotuen periminen eräissä tapauksissa.* Aikuisopintorahaa koskeva maininta poistettaisiin.

44 §. *Ulosmittaus- ja siirtokielto.* Aikuisopintorahaa koskeva maininta poistettaisiin 1 momentista.

46 §. *Rahoitus.* Pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaukset aikuisopintorahaan.

49 §. *Korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukeminen.* Viittaus, jonka mukaan opetusministeriö antaa tarkempia ohjeita, poistettaisiin. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki on harkinnanvarainen valtionavustus, jonka myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan säätää valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella. Ilmaisu opiskelijaruokala on muutettu nykykäytäntöä vastaavasti ilmaisuksi opiskelijaravintola.

56 §. *Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös.* Viittaus kumotun opintotukilain 8 §:ään poistettaisiin. Kumotun opintotukilain 8 §:ssä säädetään kyseisen lain nojalla myönnettyjen

opintolainojen enimmäiskoron ja luottolaitoksille opintolainojen hoidosta aiheutuvien lisäkustannusten korvaamiseen tarkoitettua hoitokorvauksen määräämisestä. Kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen enimmäiskoron määräämisestä säädettäisiin 2 momentissa. Enimmäiskorko olisi peruskorko lisätynä enintään 1,5 prosenttiyksiköllä. Tarkoitus olisi, että pankki ja lainansaaja voivat sopia enimmäiskorkoa alhaisemmasta korosta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkistaa määrää, jolla enimmäiskorko ylittää peruskoron. Ennen asetuksen antamista tulisi kuulla Suomen Pankkia ja rahalaitoksia. Erillisestä hoitokorvauksesta luovuttaisiin.

Kun viimeiset kumotun lain mukaiset opintolainat on korkeakouluopintoihin nostettu keväällä 1992 ja muuhun koulutukseen keväällä 1994, korkotukea ei enää voida maksaa kevään 2008 jälkeen. Kaikki kumotun lain tarkoittamaa opintolainaa nostaneet ovat päättäneet ne opinnot, joihin opintolainaa on aikoinaan myönnetty. Korkotuen palauttamisesta koitua hyöty on lainansaajan kannalta vähäinen, kun opintolainaa on jo yleensä lyhennetty. Korkotuen palauttamisesta aiheutuu hallinnollista työtä, joka on suuri suhteessa saavutettavaan etuun. Tästä syystä korkotuen palauttamisesta ehdotetaan luovuttavaksi. Niille opintolainoille, jotka olisivat korkotuen piirissä tämän lain voimaan tullessa, jatkuisi korkotuen maksaminen entisiin ehdoin. Kumotun opintotukilain mukaisten lainojen määrä oli vuoden 2002 lopussa 304 miljoonaa euroa, joista korkotuen piirissä oli 28,2 miljoonaa euroa. Lainakanta ja korkotuen piirissä oleva kanta pienenevät nopeasti.

1.2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta

2 §. *Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus.* Pykälän uusi otsikko olisi koulumatkatukeen oikeuttava koulutus. Tarkoituksena on selkeyttää määritelmää siitä, kenellä ja missä koulutuksessa on mahdollisuus saada koulumatkatukea. Lain tasolla määriteltäisiin koulumatkatukeen oikeuttava koulutus yhdessä säännöksessä. Tuen saamisen rajoituksista

säädettäisiin eri pykälässä. Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus olisi edelleen sama kuin voimassa olevan lain 2 ja asetuksen 1 a §:n mukaan.

Koulumatkatukeen olisivat oikeutettuja Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukiolaisissa (629/1998) säädetyn lukiokoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Päätoimisuudesta olisi voimassa, mitä opintotukilaisissa (65/1994) säädetään. Myös muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyihin kotitalousopintoihin, vammaisille opiskelijoille järjestettyyn valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen sekä maahanmuuttajille järjestettyyn ammatilliseen peruskoulutukseen valmistaviin opintoihin osallistuvat opiskelijat olisivat oikeutettuja koulumatkatukeen. Koulumatkatukeen eivät kuitenkaan olisi oikeutettuja etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen, oppisopimuskoulutuksen tai näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijat. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaista koulutusta, eivätkä ne sen vuoksi kuulu koulumatkatuen piiriin.

3 §. *Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin koulumatkatuen myöntämisen keskeisistä edellytyksistä. Koulumatkatuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä olisivat 1 momentin mukaan pitkä koulumatka ja soveltuva matkustustapa, joita määriteltäessä otettaisiin huomioon matkasta kuukausittain aiheutuvat säännölliset kustannukset, opiskelijan mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sekä opiskelun yhtäjaksoisuus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin edellytyksistä koulumatkatuen myöntämiselle. Ne olisivat osittain samat kuin voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentissa. Edelleenkin ehtona olisi, että yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä ja kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 50,45 euroa. Ensisijaisesti opiskelijan tulisi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää kuljetusta, jos se on

mahdollista. Lisäksi säännöksen 3 momenttiin lisättäisiin määritelmä päivittäisten koulumatkojen vähimmäismäärästä viikon aikana. Yhdensuuntaisia matkoja tulisi olla vähintään seitsemän viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan.

3 a §. *Koulumatkatuen myöntämisen rajoitukset.* Uudessa 3 a §:ssä säädettäisiin koulumatkatuen myöntämisen rajoituksista, jotka olisivat samat kuin voimassa olevan lain 2 §:ssä. Koulumatkatukea ei myönnettäisi edelleenkään opiskelijalle, joka saa työssäoppimisen perusteella ansiotuloa vähintään 505 euroa kuukaudessa tai voisi asua maksutta koulutuksen järjestäjän ylläpitämässä asunnossa, paitsi jos opiskelija ei erityisestä syystä voi ottaa asuntoa vastaan.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää erityisistä syistä, joiden perusteella opiskelijan ei katsota voivan ottaa koulutuksen järjestäjän ylläpitämää asuntoa vastaan. Tarkoituksena olisi, että esimerkiksi terveydelliset tai perheoloihin liittyvät syyt voitaisiin katsoa erityisiksi syiksi. Tukea ei myöskään myönnettäisi, jos koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin saisi tukea muun lain nojalla.

4 §. *Matkakustannusten määräytyminen ja laskeminen.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin säännöksen sisältöä. Pykälässä määriteltäisiin matkakustannusten määräytymisen ohella voimassa olevan asetuksen 2 §:n määritelmä matkakustannusten laskemisesta sekä voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin rajaus, jonka mukaan kustannuksia ei oteta huomioon yli 100 kilometrin matkan osalta.

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa joukkoliikennettä matkakustannukset korvattaisiin käytetyn kulkuneuvon halvimman opiskelijalle kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitettuna lippuotteen mukaan. Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta matkakustannukset määräytyisivät sen matkan mukaan, jonka opiskelija kulkee tätä kuljetusta käyttäen. Kun opiskelija ei voisi käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka näiden käyttöä on kohtuuttoman hankalaa, matkakustannukset määräytyisivät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan mukaan.

Opiskelijan kulkiessa koulumatkaansa muulla tavoin kuin joukkoliikennettä käyttäen laskettaisiin kuukausittaiset matkakustannukset 21,5 päivän mukaan liikenne- ja viestintäministeriön luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991) 11 §:n nojalla vahvistaman linja-autoliikenteen sarjalipputaksan perusteella. Jos taksaa ei vahvistettaisi, koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädettäisiin opetusministeriön asetuksella. Kun opiskelija kulkisi koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää kuljetusta käyttäen ja yhdensuuntainen koulumatka koostuu kahdesta tai useammasta matkaosuudesta, matkakustannukset voidaan laskea erikseen kunkin matkaosuuden osalta. Alle viiden kilometrin erillisistä matkaosuuksista aiheutuvia kustannuksia ei korvattaisi erikseen. Jos yhdensuuntaiseen vähintään kymmenen kilometrin mittaiseen koulumatkaan sisältyisi useita alle viiden kilometrin matkaosuuksia, jotka yhteensä ovat viisi kilometriä, opiskelijan matkakustannukset korvattaisiin tältä osin opiskelijalle itselleen siten kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään. Koulumatkasta aiheutuvia kustannuksia ei otettaisi huomioon siltä osin, kun ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkasta.

4 a §. *Oman matkustustavan edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin oman matkustustavan edellytyksistä. Sisällöllisesti pykälä vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan asetuksen 3 §:ää, jossa säädetään matkustustavan määräytymisestä.

Opiskelija, joka käyttäisi muuta kuin joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, olisi oikeutettu koulumatkatukeen, jos:

- 1) opiskelijan koulumatkasta on joukkoliikenteen tai koulutuksen järjestäjän järjestämän koulukuljetuksen ulkopuolella yli viisi kilometriä yhdensuuntaista matkaa kohden;
- 2) opiskelijan päivittäinen koulumatka odotuksineen kestää keskimäärin yli kolme tuntia päivää kohden kuukaudessa; tai 3) opiskelijalla on mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta kuukauden aikana keskimäärin enintään kuudella yhdensuuntaisella koulumatkalla viikossa.

Uutta olisi se, että jatkossa tarkasteltaisiin

koulumatkaan ja niihin liittyviin odotusaikoihin kuluvaan aikaan kuukausittain. Määritelmä vastaisi perusopetuslain (628/1998) 32 §:n 2 momentin määritelmää, jonka mukaan 13 vuotta täyttäneen oppilaan kohtuullinen päivittäinen koulumatka odotuksineen voi kestää enintään kolme tuntia. Enää ei edellyttäisi omaa matkustustapaa käyttävältä opiskelijalta, että pitkiä matkustus- ja odotusaikoja tulee olla vähintään viitenä päivänä kuukauden aikana, koska käytännössä kyseistä kohtaa on voitu soveltaa vain harvoin.

Pykälän 2 momentin mukaan voidaan edelleen ottaa huomioon muita syitä, joiden vuoksi opiskelijalla ei katsota olevan mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, jos koulumatka muista syistä muodostuu opiskelijalle liian vaikeaksi tai rasittavaksi.

5 §. *Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus.* Selvyyden vuoksi pykälässä määriteltäisiin koulumatkatuen määrän ohella voimassa olevan asetuksen 1 §:ssä säädetty opiskelijan maksuosuus ja määritelmät sitä, mihin opiskelijan maksuosuus kohdennetaan eri matkustustavoissa ja kuinka tuki määräytyy tilanteessa matkustustavan ja matkan pituuden perusteella.

Koulumatkatukena korvattaisiin 50,45 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkan kustannukset lisätynä 7,45 eurolla. Opiskelija maksaisi laskennallisista koulumatkakustannuksista tällöin kuukausittain enintään 43 euroa, jos 4 §:stä tai 5 §:n 3 momentista ei muuta johdu. Tätä kutsutaan opiskelijan maksuosuudeksi.

Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa useammalla kuin yhdellä matkustustavalla vähennettäisiin opiskelijan maksuosuus joukkoliikenteen matkakustannuksista, jos sellaisia on. Jos joukkoliikenteen matkakustannuksia ei ole, vähennetään opiskelijan maksuosuus koulutuksen järjestäjän järjestämästä kuljetuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Tuki olisi 70 prosenttia 1 momentin mukaisesta tuesta, jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää kuljetusta tai siltä osin kuin matkakustannukset aiheutuvat 4 §:ssä mainituista useista yhteensä vähintään viiden kilometrin matkaosuuksista.

6 §. *Hakeminen.* Voimassa olevan asetuksen säännös oppilaitoksen antaman selvityksen sitovuudesta otettaisiin selvytyden vuoksi lain 6 §:ään, jossa säädetään tuen hakemisesta.

7 §. *Myöntäminen ja maksaminen.* Koulumatkatuen myöntäisi edelleen Kansaneläkelaitos. Koulumatkatuki myönnettäisiin täysien opiskelukuukausien mukaan enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Koulumatkatuki myönnetään lukuvuodeksi kerrallaan aikaisintaan hakemuksen jättämistä edeltävän kuukauden alusta.

Pykälään otettaisiin koulumatkatuen poikkeavaa myöntämistä koskeva voimassa oleva asetuksen 7 §:n määritelmä, jonka mukaan koulumatkatuki voidaan myöntää seuraavan tai edeltävän lukuvuoden tuen yhteydessä, jos opinnot alkavat tai päättyvät kesä-, heinä-, tai elokuun aikana. Asia olisi perusteltua säätää laissa, koska se vaikuttaa yksilön oikeuteen saada tukea.

Koulumatkatuen laskuttamisesta voitaisiin lakiin otettavan valtuutuksen perusteella edelleen säätää valtioneuvoston asetuksella.

8 §. *Kirjallinen päätös.* Pykälä kumottaisiin tarpeettomana, koska käytännössä kirjallisen päätöksen antaminen on muodostunut vakiintuneeksi menettelyksi. Kirjallinen päätös on tuen saajan oikeusturvan kannalta tärkeä.

10 §. *Virheen korjaaminen.* Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava korjaamisesta muutoksenhakulautakunnan lisäksi myös valitusosastolle, johon päätöksestä on voinut valittaa 1 päivästä toukokuuta 2003 lukien. Vakuutusosasto ehdotetaan mainittavaksi pykälän 3 momentissa.

2. Tarkemmat säännökset

Esityksen keskeisenä lähtökohtana on ollut ottaa lakiin nykyisin asetuksentasoisia säännöksiä, joilla on liittymäkohtia yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin. Lainsäädännön rakenteen muuttumisella olisi vaikutusta myös alemmanasteisiin säädöksiin. Sekä opintotukiasetus että asetus lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatuesta muuttuisivat uudistuksen yhteydessä rakenteeltaan. Tästä syystä on perustel-

tua, että lakien vahvistamisen jälkeen kyseiset asetukset uudistetaan kokonaan.

3. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2004, jolloin uusia säännöksiä sovellettaisiin lukuvuodelle 2004—2005 myönnettävään opintotukeen ja koulumatkatukeen. Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjä opintolainoja koskevia muutoksia sovellettaisiin kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2005, jolloin korkoa tarkistettaisiin samanaikaisesti kuin muidenkin peruskorkeidonnaisten lainojen korkoja.

Vaikka aikuisopintorahaa ei ole enää myönnetty vuoden 2002 jälkeen, lain voimaantumisen jälkeen voi tulla tilanteita, joissa tulisi soveltaa aikuisopintorahaa koskevia säännöksiä. Tällöin sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lakien voimaantuloa voitaisiin ryhtyä niiden täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4. Säättämisjärjestys

Opintotukilain muuttamista koskevassa esityksessä on otettu huomioon perustuslain 80 §:n edellytykset siten, että opintotuen saamisedellytyksiä tai rajoituksia koskevia säännöksiä siirrettäisiin asetuksesta lakiin. Tästä syystä lain 1 §:ssä säädettäisiin ulkomaalaisen oikeudesta opintotukeen, 5 a §:ssä päätoimisista opinnoista ja 5 b §:ssä opintojen riittävästä edistymisestä, 7 c §:ssä säädettäisiin lukuvuoden tukikuukausien määrästä, 12 §:ssä opintorahan korottamisesta samaksi kuin korkeakouluissa, 14 a §:ssä ulkomailla opiskeleville myönnettävän asumislisän määrästä, 15 §:ssä opintolainan valtioneuvoston myöntämisestä, 15 a §:ssä opintolainan nostamisesta, 20 §:ssä säädettäisiin opintorahaa vastaavan taloudellisen tuen huomioon ottamisesta, 22 §:ssä ulkomailla saatujen tulojen selvittämisestä sekä 25 b §:ssä opintotuen tarkistamisesta vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa.

Opintotukilain 9 §:ssä ehdotetaan säädettä-

väksi opintotukilautakunnista nykyistä yksityiskohtaisemmin. Opintotukilautakunta on sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa. Perustuslain 119 §:n mukaan valtioneuvoston toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. On katsottava, että myös tehtävien antamisesta ammattikorkeakouluille on säädettävä lailla.

Perusoikeuksien kannalta merkityksellinen on opintotukilain opintotuen myöntämistä ulkomaalaisille koskevan opintotukilain 1 §:n 3 momentin muuttamista koskeva ehdotus. Ehdotuksen mukaan vakinaisesti Suomessa asuva, muussa kuin opiskelutarkoituksessa maahan tullut ulkomaalainen olisi oikeutettu opintotukeen. Tämä turvaisi ulkomaalaisille nykyistä paremmin perustuslain 6 §:ssä tarkoitetun yhdenvertaisen kohtelun. Esitys parantaisi myös Suomessa vakinaisesti asuvien ulkomaalaisten sivistyksellisiä oikeuksia.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettuun lakiin ehdotettujen perustuslain kannalta merkityksellisten muutosten tarkoituksena on selkiyttää lakia siten, että yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista säädettäisiin nykyistä selkeämmin. Tässä yhteydessä lakiin otettaisiin nykyisin asetuksessa olevia säännöksiä. Lain 2 §:ssä säädettäisiin koulumatkatukeen oikeuttavasta koulutuksesta, 3 §:ssä säädettäisiin koulumatkatuen myöntämisen edellytyksistä, 4 §:ssä matkakustannusten määräytymisestä ja laskemisesta, 4 a §:ssä oman matkustustavan edellytyksistä, 5 §:ssä koulumatkatuen määrästä ja opiskelijan maksuosuudesta ja 7 §:ssä tuen myöntämisestä.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu laki vastaa perustuslain edellyttämää säädöstasoa eikä se asettaisi sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 7 §:n 4 ja 5 momentti sekä 13 ja 18 §,

sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 4 ja 5 momentti laissa 636/1998 sekä 13 ja 18 § osaksi laissa 734/2001,

muutetaan 1 §:n 3 ja 4 momentti, 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 b, 9, 11 ja 12 §, 14 a §:n 3 momentti, 15 §:n 1 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §, 22 §:n 2 momentti, 24 §, 25 §:n 1 momentti, 28 §:n 1 momentti, 44 §:n 1 momentti, 46 §:n 2 momentti, 49 § ja 56 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 1 momentti osaksi laeissa 1665/1995, 1133/1996, 457/1997, 710/1997 ja 1277/2000, 7 b § laissa 1099/2000, 9 § osaksi laissa 49/1997, 11 §, 14 a §:n 3 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentti ja 46 §:n 2 momentti mainitussa laissa 734/2001, 12 § osaksi laissa 940/1995 sekä mainitussa laissa 49/1997 ja 1277/2000, 15 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 20 § laissa 41/2000, 22 §:n 2 momentti, 28 §:n 1 momentti ja 56 § laissa 1427/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b, 7 c, 9 a, 15 a ja 25 b § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovellettamisala

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (/200) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella; taikka

3) hän on ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa yhteispohjoismaisen muuttokirjan perusteella kotikunta-asetuksen (351/1994) 3 §:ssä säädetyllä tavalla.

Ulkomailla harjoitettaviin opintoihin opintotukea myönnetään Suomen kansalaiselle, jolla on ollut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana ja jonka oleskelua ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä.

2 §

Opintotukietuudet

Opintotukena myönnetään tässä laissa säädettyin edellytyksin:

- 1) opintorahaa;
- 2) asumislisää; sekä

3) opintolainan valtiontakaus.

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinno n suorittaminen.

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, kun niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia. Lisäksi edellytetään, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimisiksi.

Ammatilliset ja muut kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettut opinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohden. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavat opinnot ovat päätoimisia, kun oppilaitos on ne määritellyt päätoimisiksi. Jos oppilaitos ei ole määritellyt opintojen päätoimisuutta, ulkomailta suoritettaviin opintoihin voidaan soveltaa 1—3 momenttia. Opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kokonaan etäopintoina järjestettyihin opintoihin.

5 b §

Opintojen riittävä edistyminen

Opintojen edistymistä seurataan vuosittain.

Opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskeluaika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa.

Opintotuen maksamista voidaan jatkaa, vaikka opintosuorituksia ei ole riittävästi, jos opiskelija esittää erityisiä syitä, joiden vuoksi opinnot ovat tilapäisesti hidastuneet. Hyväksyttäviä syitä voivat olla opiskelijan tai hänen lähiomaisensa sairaus, opiskelijan vaikea elämäntilanne tai tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy.

Opiskelijalle voidaan asettaa määräaika, jossa opiskelijan on osoitettava opintojensa edistyneen Kansaneläkelaitoksen tai opintotukilautakunnan edellyttämällä tavalla, jotta opintotuen maksamista voidaan jatkaa, uhalla, että opintotuen maksaminen muutoin keskeytetään.

Opintotuki lakkautetaan, jos opiskelija ei vastaa selvityspyyntöön, ei esitä hyväksyttäviä syitä opintojen hitaaseen edistymiseen taikka ei ole asetetussa määräajassa suorittanut häneltä edellytetyjä opintoja.

Opintotuki voidaan periä takaisin, jos opintosuorituksia ei ole lukukauden aikana lainkaan tai olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoitukseen harjoittava päätoimisesti.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin opintojen riittävän edistymisen perusteista.

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

- 1) saa vieraan valtion opintotukea;
- 2) saa aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea;
- 3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa;
- 4) saa työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työmarkkinatukea, työttömyyspäivärahaa tai koulutuspäivärahaa;
- 5) on julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisessa koulutuksessa;
- 6) saa vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta;

7) saa kansaneläkelain (347/1956) taikka työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä;

8) saa täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

9) saa työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä;

10) saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvauksesta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;

11) saa samaan koulutukseen kuntoutusrahain (611/1991) tai työeläkelakien mukaisista kuntoutusrahaa;

12) saa täyttä ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka kuntoutusta koskevien sotilasvammalain (404/1948) tai sotilas tapaturmalain (1211/1990) säännösten perusteella;

13) suorittaa varusmies- tai siviilipalvelusta;

14) suorittaa vankeusrangaistusta ja opiskelee rangaistuslaitoksessa.

7 b §

Tukiajan käyttäminen

Tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun opintoraha on maksettu. Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä a-

heudu virheellisestä maksatuksesta tai 6 §:ssä tarkoitetun etuuden takautuvasta maksatuksesta.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan.

Opintotuki myönnetään yleensä täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä. Opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on lukuvuoteen sisältyviä päiviä vähintään 18.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opintotuki myönnetään yhdeksäksi ja puoleksi kuukaudeksi opintojen alkamispäivästä, jos kymmenentenä kuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 15. Opintotuki voidaan myöntää kymmeneksi kuukaudeksi, jos kymmenentenä opiskelukuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 25. Pidemmäksi ajaksi opintotuki voidaan myöntää 2 momentissa säädetyin edellytyksin.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

9 §

Opintotukilautakunta

Korkeakoulussa on opintotukilautakunta, jonka korkeakoulu asettaa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja sekä vähintään kolme ja enintään seitsemän muuta jäsentä, joille kullekin nimetään henkilökohtainen varajäsen. Puolet jäsenistä puheenjohtaja mukaan lukien ja heidän varajäsenensä nimetään korkeakoulun opettajista tai muista virkamiehistä sekä puolet jäsenistä ja heidän varajäsenensä korkeakoulun opiskelijoista. Korkeakoulu määrää yhden jäsenistä varapuheenjohtajaksi.

Esittelijänä lautakunnassa ja lautakunnan sihteerinä toimii korkeakoulun määräämä

virkamies.

Lautakunnan toiminnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 a §

Opintotukilautakunnan tehtävät

Opintotukilautakunnan tehtävänä on:

1) seurata opintojen edistymistä ja antaa oma-aloitteisesti taikka Kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä lausunto opintojen edistymisestä;

2) määrittellä kesäaikana harjoitettavien opintojen ja ulkomailla harjoitettavien opintojen riittävä laajuus ja antaa yksittäistapauksissa lausunto Kansaneläkelaitokselle.

Jos opinnot eivät ole edistyneet riittävästi, opintotukilautakunnan on kuultava opiskelijaa ennen lausunnon antamista.

Opintotukilautakunnan lausunto sitoo Kansaneläkelaitosta.

Kansaneläkelaitos voi valtioneuvoston asetuksella säädettyllä tavalla sopia korkeakoulun kanssa, että korkeakoulun opintotukilautakunta hoitaa tässä laissa säädetty tehtävien opintotukilautakunnan osalta. Kansaneläkelaitoksella on oikeus valvoa ja tarkastaa opintotukilautakuntien toimintaa.

11 §

Opintorahan määrä

Jollei 3 tai 4 momentista taikka 17—19, 19 a tai 20—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,68 euroa korkeakoulussa ja 21,86 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 105,96 euroa korkeakoulussa ja 63,91 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 126,14 euroa korkeakoulussa ja 84,09 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 259,01 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;

4) avioliitossa olevalle tai elatusvelvolliselle opiskelijalle korkeakoulussa 259,01 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 euroa.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto, opintoraha myönnetään samansuuruisena kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle.

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 13 800 euroa vuodessa, opintorahaa voidaan korottaa seuraavasti:

1) 38,68 euron opintorahaa enintään 58,87 eurolla;

2) 21,86 euron opintorahaa enintään 42,05 eurolla;

3) 105,96 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;

4) 63,91 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla;

5) 126,14 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;

6) 84,09 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttä 1 380 euroa kohden 10 prosenttia. Jos 3 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 26 100 euroa, korotusta ei makseta.

Oikeus 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettuun korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää kohdassa säädetyn iän.

12 §

Opintorahan korottaminen samaksi kuin korkeakoulussa

Opintorahan määrä on seuraavissa oppilaitoksissa tai opinnoissa sama kuin korkeakoulussa:

1) ulkomaiset ammatilliset oppilaitokset;

2) kotimaassa suoritettavaan ammatilliseen koulutukseen liittyvä, vähintään kaksi kuukautta kestävä vaihto-opiskelu ulkomailla;

3) Ahvenanmaalla suoritettava ammatillinen koulutus, kun opintoihin ei liity opintososiaalisia etuja;

4) Snellman-korkeakoulu -nimisessä oppilaitoksessa suoritettavat steinerpedagogisen opettajankoulutuksen opinnot yleisopintolinjan opintoja lukuun ottamatta.

14 a §

Asumislisän määrä

Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on 180,80 euroa kuukaudessa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää asumislisän määrästä maissa, joissa vuokrataso on alhainen.

15 §

Opintolainan valtioneuvoston takaus

Opintolainan valtioneuvoston takaus myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea. Opiskelijalle, joka ei 20 §:ssä tarkoitettujen tulojen vuoksi saa opintorahaa, voidaan kuitenkin myöntää opintolainan valtioneuvoston takaus. Opintolainan valtioneuvoston takaus myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtioneuvoston takauksen myöntämisestä voi kuitenkin sisältää valtioneuvoston takauksen lukuvuotta edeltävää kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuukautta, valtioneuvoston takaus voidaan myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskeluaikalle.

15 a §

Opintolainan nostaminen

Opintolaina annetaan Kansaneläkelaitoksen vahvistaman kaavan mukaista velkakirjaa vastaan. Opintoja varten voidaan myöntää yksi opintolaina, jonka määrää lisätään myönnettyllä uudella opintolainaerällä.

Opintolaina on nostettava sen lukuvuoden aikana, jota varten valtioneuvoston takaus on myönnetty. Opintolainaa ei kuitenkaan saa nostaa opintojen päättymisen tai keskeytymisen jälkeen, ellei 4 momentista muuta johdu.

Opintolaina nostetaan seuraavasti:

1) ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan tutkintoon, tieteellisiin jatko-opintoihin, aikuiskoulutustuen saajalle tai enintään 12 kuukautta kestäviin opintoihin myönnetty opintolaina voidaan nostaa yhtenä eränä;

2) korkeakouluopintoihin myönnetystä lainasta syyslukukaudelle tarkoitettu osuus voidaan nostaa aikaisintaan 1 päivänä elokuuta ja kevätlukukaudelle tarkoitettu osuus aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

3) muussa oppilaitoksessa harjoitettaviin opintoihin tarkoitettu opintolaina on nostettavissa seuraavasti:

a) elo—lokakuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä elokuuta;

b) marras- ja joulukuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä marraskuuta;

c) tammi- ja helmikuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

d) maaliskuu—heinäkuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä maaliskuuta.

Jos opintolainan valtioneuvoston takauksen antaminen koskeva päätös sisältää valtioneuvoston takauksen lukuvuotta edeltävää kesä- tai heinäkuuta varten, lainan ensimmäisen erän saa nostaa jo mainittujen kuukausien aikana. Jos valtioneuvoston takaus on myönnetty yhdellä päätöksellä enintään 12 kuukauden opintoihin, laina on nostettavissa näiden kuukausien aikana. Jos päätöksen antamisesta opintojen tai lukuvuoden päättymiseen on aikaa vähemmän kuin kaksi kuukautta taikka päätös annetaan lukuvuoden tai opintojen päätyttyä, laina on nostettava viimeistään kahden kuukauden kuluttua päätöksen antamisesta.

Ennen kuin opiskelija nostaa uuden opintolainaerän, luottolaitoksen tulee varmistaa Kansaneläkelaitokselta, että valtioneuvoston takaus on voimassa.

16 §

Valtioneuvoston takauksen suuruus

Opintolainan valtioneuvoston takauksen määrä tukikuukautta kohden on 18 vuotta täyttäneellä 220 euroa ja aikuiskoulutustukea saavalla 310 euroa. Jos hakija on alle 18-vuotias, takaus myönnetään 160 euron suuruisena. Oikeus korkeampaan valtioneuvoston takaukseen alkaa

sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta. Ulkomailla opiskelevan opintolainan valtiontakauksen määrä on 360 euroa tukikuukautta kohden.

Valtiontakauksen määrää korotetaan niinä lukukausina, jolloin opiskelija saa opintotukea, sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi.

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja ja toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja apurahoja kalenterivuodessa määrä, jota kutsutaan vapaaksi tuloksi. Ulkomaiseen opiskelijavaihtoon tarkoitettuja opintotukea täydentäviä apurahoja ei oteta huomioon. Vapaa tulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

1) 505 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä

2) 1 515 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Vanhempien tuloja ei oteta huomioon korkeakouluopiskelijoiden opintotukea myönnettäessä.

20 §

Eräiden tulojen ja etuuskien huomioon ottaminen

Opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, joka saa:

1) opiskeluun tai tutkintoon pakollisena kuuluvasta, päätoimiseksi katsottavasta sekä opintojen edistymisen yleiset edellytykset täyttävästä työharjoittelusta taikka työssäop-

pimisen perusteella palkkaa keskimäärin vähintään 505 euroa kuukaudessa; taikka

2) oppilaitokselta toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua apurahaa, opinnoista maksettavaa päivärahaa tai muuta vastaavaa taloudellista etuutta määrän, joka ylittää kyseiseen koulutukseen myönnettävän korkeimman opintorahan määrän.

Ulkomaiseen opiskelijavaihtoon tarkoitettuja opintotukea täydentäviä apurahoja ei oteta huomioon arvioitaessa opintorahan myöntämistä.

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä sekä hänen puolisonsa 19 a §:ssä tarkoitetut tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ja puolison ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ja asumislisän hakijan puolisonsa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulo muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien tai puolison taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 25 b §:n mukaisesti huomioon tukea myönnettäessä.

24 §

Maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija

tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Opintotukea tarkistetaan tai se lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada opintotukea tai tuen määrään.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien ja hänen puolisonsa taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tai puolison tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

28 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 6 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

44 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Opintorahaa, asumislisää tai opintolainaa ei

saa ulosmitata.

46 §

Rahoitus

Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen opintorahojen ja asumislisien maksupäivää ilmoitettava valtiolle arvio seuraavana kuukautena maksettavien opintorahojen, asumislisien, takausvastuiden ja ateriatuen rahamäärästä. Valtion on ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen määrä viimeistään yhtä arkipäivää ennen edellä tarkoitettua maksupäivää.

49 §

Korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukeminen

Kansaneläkelaitos huolehtii korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitettua valtion talousarvioon varatun määrärahan rajoissa tuen myöntämisestä opiskelijaravintoloiden pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta.

56 §

Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen mainitun kumotun lain 6 §:n ja 7 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa.

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen enimmäiskorko on peruskorko lisättynä enintään 1,5 prosenttiyksiköllä. Määrää, jolla enimmäiskorko saa ylittää peruskoron, voidaan muuttaa valtioneuvoston asetuksella. Ennen asetuksen antamista on kuultava Suomen Pankkia ja rahalaitoksia.

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen korkotukea ei enää palauteta ennalleen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Tämän lain 56 §:ää sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2005.

Aikuisopintorahaan sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita

säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta 10 päivänä tammikuuta 1997 annetun lain (48/1997) 8 §,
muutetaan 2—7 ja 10 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § laeissa 637/1998 ja 344/2001, 5 § osaksi mainituissa laeissa, 3 § viimeksi mainitussa laissa sekä 4, 6 ja 7 § osaksi mainitussa laissa 637/1998, sekä
lisätään lakiin uusi 3 a ja 4 a § seuraavasti:

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen ovat oikeutettuja Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukiolaissa (629/1998) säädetyn lukiokoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Opiskelun päätoimisuudesta on voimassa, mitä opintotukilaissa (65/1994) säädetään.

Myös muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyihin kotitalousopintoihin, vammaisille opiskelijoille järjestettyyn valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen sekä maahanmuuttajille järjestettyyn ammatilliseen peruskoulutukseen valmistaviin opintoihin osallistuvat opiskelijat ovat oikeutettuja koulumatkatukeen.

Koulumatkatukeen eivät kuitenkaan ole oikeutettuja etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen

opiskelijat taikka näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijat.

3 §

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on pitkä koulumatka ja soveltuva matkustustapa, joita määriteltäessä otetaan huomioon matkasta kuukausittain aiheutuvat säännölliset kustannukset, opiskelijan mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sekä opiskelun yhtäjaksoisuus.

Koulumatkatukea voidaan myöntää, jos opiskelijan:

1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä;

2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 50,45 euroa; sekä

3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä

koulukuljetus taikka jos niiden käyttäminen ei ole mahdollista, 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttava yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan.

3 a §

Koulumatkatuen myöntämisen rajoitukset

Koulumatkatukea ei myönnetä opiskelijalle, joka:

1) saa työssäoppimisen perusteella ansiotuloa vähintään 505 euroa kuukaudessa;

2) voisi asua maksutta koulutuksen järjestäjän ylläpitämässä asunnossa, jollei opiskelija erityisistä syistä voi ottaa asuntoa vastaan; taikka

3) saa tukea koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään erityisistä syistä, joiden perusteella opiskelijan ei katsota voivan ottaa koulutuksen järjestäjän ylläpitämää asuntoa vastaan.

4 §

Matkakustannusten määräytyminen ja laskeminen

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa joukkoliikennettä matkakustannukset korvataan käytetyn kulkuneuvon halvimman opiskelijalle kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitettun lipputuotteen hinnan mukaan.

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta matkakustannukset määräytyvät sen matkan pituuden mukaan, jonka opiskelija kulkee tätä kuljetusta käyttäen.

Kun opiskelija ei voi käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka kun näiden käyttö on kohtuuttoman hankalaa, matkakustannukset määräytyvät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan pituuden mukaan.

Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa

muulla tavoin kuin joukkoliikennettä käyttäen kuukausittaiset matkakustannukset lasketaan 21,5 päivän mukaan liikenne- ja viestintäministeriön luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991) 11 §:n nojalla vahvistaman linja-auto liikenteen sarjalipputaksan perusteella. Jos taksaa ei vahvisteta, koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetusministeriön asetuksella.

Kun opiskelija kulkee koulumatkansa koulutuksen järjestäjän järjestämää kuljetusta käyttäen ja yhdensuuntainen koulumatka koostuu kahdesta tai useammasta matkaosuudesta, matkakustannukset voidaan laskea erikseen kultakin matkaosuudelta.

Alle viiden kilometrin erillisestä matkaosuudesta aiheutuvia kustannuksia ei korvata erikseen. Jos kuitenkin yhdensuuntaiseen vähintään kymmenen kilometrin koulumatkaan sisältyy erillisiä alle viiden kilometrin matkaosuuksia, jotka ovat yhteensä vähintään viisi kilometriä, matkaosuuksista aiheutuvat matkakustannukset korvataan tältä osin opiskelijalle siten kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään.

Koulumatkasta aiheutuvia kustannuksia ei oteta huomioon siltä osin, kuin ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkasta.

4 a §

Oman matkustustavan käyttäminen

Opiskelijalle, joka käyttää muuta kuin joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, voidaan myöntää koulumatkatukea, jos:

1) opiskelijan koulumatkasta on joukkoliikenteen tai koulutuksen järjestäjän järjestämän koulukuljetuksen ulkopuolella yli viisi kilometriä yhdensuuntaista matkaa kohden;

2) opiskelijan päivittäinen koulumatka odotuksineen kestää keskimäärin yli kolme tuntia päivää kohden kuukaudessa; taikka

3) opiskelijalla on mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta kuukauden aikana keskimäärin enintään kuudella yhdensuuntaisella koulumatkalla viikossa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään,

opiskelija voidaan katsoa koulumatkatukeen oikeutetuksi, jos hänellä ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta sen vuoksi, että koulumatka muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta syystä muodostuu opiskelijalle liian vaikeaksi tai rasittavaksi.

5 §

Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus

Koulumatkatukena korvataan 50,45 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkan kustannukset lisätynä 7,45 eurolla. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista tällöin kuukausittain enintään 43 euroa, jos 4 §:stä tai tämän pykälän 3 momentista ei muuta johdu (*opiskelijan maksuosuus*).

Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa useammalla kuin yhdellä matkustustavalla opiskelijan maksuosuus vähennetään joukkoliikenteen matkakustannuksista. Jos joukkoliikenteen matkakustannuksia ei ole, opiskelijan maksuosuus vähennetään koulutuksen järjestäjän järjestämästä kuljetuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Tuki on 70 prosenttia 1 momentin mukaisesta tuesta, jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka jos matkakustannukset aiheutuvat 4 §:ssä tarkoitetuista useista erillisistä yhteensä vähintään viiden kilometrin matkaosuuksista.

6 §

Hakeminen

Koulumatkatukea haetaan Kansaneläkelätkökseltä. Hakemus jätetään oppilaitokseen.

Oppilaitoksen tulee liittää hakemukseen selvitys opiskelijan koulumatkan pituudesta sekä opiskelijan mahdollisuudesta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta.

Oppilaitoksen antama selvitys koulumatkasta on Kansaneläkelaitosta sitova, jollei ole perusteltua syytä olettaa, että tiedot selvityk-

sessä ovat virheellisiä. Jos on perusteltua syytä olettaa, että selvityksessä on virheellisiä tietoja, Kansaneläkelaitos voi poiketa selvityksestä päätöstä tehdessään.

7 §

Myöntäminen ja maksaminen

Koulumatkatuen myöntää Kansaneläkelaitos. Koulumatkatuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa opintojen alkamispäivästä. Opiskelukuukausi oikeuttaa koulumatkatukeen, jos siinä on lukuvuoden opiskeluaikaan sisältyviä päiviä yhdenjaksoisesti yhteensä vähintään 18.

Koulumatkatuki myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Koulumatkatuki myönnetään aikaisintaan hakemuksen jättämisestä edeltävän kuukauden alusta. Koulumatkatuki voidaan myöntää seuraavan tai edeltävän lukuvuoden tuen myöntämisen yhteydessä, jos opinnot alkavat tai päättyvät kesä-, heinä- tai elokuun aikana.

Koulumatkatuki maksetaan kuukausittain opiskelijan matkustustavan mukaan joko koulutuksen järjestäjän, matkalipun myyjän tai opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen.

Koulumatkatuen laskuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Virheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen vääriin lain soveltamiseen, Kansaneläkelaitos voi asianomaisen suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos Kansaneläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianomaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Päätöksen korjaamisesta on tehtävä merkintä Kansaneläkelaitoksen taltiokappaleeseen. Asianomaiselle on toimitettava korjattu

tai uusi päätös. Jos päätökseen on haettu muutosta, Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös opintotuen muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosikeudelle.

Päätökseen, jolla Kansaneläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa

vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2004.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

1.

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 7 §:n 4 ja 5 momentti sekä 13 ja 18 §,

sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 4 ja 5 momentti laissa 636/1998 sekä 13 ja 18 § osaksi laissa 734/2001,

muutetaan 1 §:n 3 ja 4 momentti, 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 b, 9, 11 ja 12 §, 14 a §:n 3 momentti, 15 §:n 1 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §, 22 §:n 2 momentti, 24 §, 25 §:n 1 momentti, 28 §:n 1 momentti, 44 §:n 1 momentti, 46 §:n 2 momentti, 49 § ja 56 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 1 momentti osaksi laeissa 1665/1995, 1133/1996, 457/1997, 710/1997 ja 1277/2000, 7 b § laissa 1099/2000, 9 § osaksi laissa 49/1997, 11 §, 14 a §:n 3 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentti ja 46 §:n 2 momentti mainitussa laissa 734/2001, 12 § osaksi laissa 940/1995 sekä mainitussa laissa 49/1997 ja 1277/2000, 15 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 20 § laissa 41/2000, 22 §:n 2 momentti, 28 §:n 1 momentti ja 56 § laissa 1427/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b, 7 c, 9 a, 15 a ja 25 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Muilla kuin Suomen kansalaisille myönnetään opintotukea, jos henkilö on asunut Suomessa muussa kuin opiskelutarkoituksessa vähintään kaksi vuotta ja asumista Suomessa voidaan pitää luonteeltaan pysyvänä. Asetuksella voidaan säätää lyhyemmästä Suomessa asumisajasta opintotuen saamisen edellytyksenä.

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (/200) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella; taikka

Opintotukea myönnetään ulkomailla harjoitettaviin opintoihin Suomen kansalaiselle, jos hänellä on ollut vakinainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan ennen opintojen alkua ja jos hänen oleskeluaan ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä.

2 §

Opintotukietuudet

Opintotukena myönnetään tässä laissa säädettyin edellytyksin:

- 1) opintorahaa *tai aikuisopintorahaa*;
- 2) asumislisää; sekä
- 3) opintolainan valtioneuvoston takaus.

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. *Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin opintojen harjoittaminen katsotaan päätoimiseksi ja opinnoissa edistyminen riittäväksi.*

3) hän on ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa yhteispohjoismaisen muuttokirjan perusteella kotikuntaasetuksen (351/1994) 3 §:ssä säädetyllä tavalla.

Ulkomailla harjoitettaviin opintoihin opintotukea myönnetään Suomen kansalaiselle, jolla on ollut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana ja jonka oleskelua ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä.

2 §

Opintotukietuudet

Opintotukena myönnetään tässä laissa säädettyin edellytyksin:

- 1) opintorahaa;
- 2) asumislisää; sekä
- 3) opintolainan valtioneuvoston takaus.

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen.

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, kun nii-

den oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia. Lisäksi edellytetään, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimisiksi.

Ammatilliset ja muut kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitetut opinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opinto viikkoa opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavat opinnot ovat päätoimisia, kun oppilaitos on ne määritellyt päätoimisiksi. Jos oppilaitos ei ole määritellyt opintojen päätoimisuutta, ulkomailla suoritettaviin opintoihin voidaan soveltaa 1–3 momenttia. Opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kokonaan etäopintoina järjestettyihin opintoihin.

5 b §

Opintojen riittävä edistyminen

Opintojen edistymistä seurataan vuosittain. Opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskeluaika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa.

Opintotuen maksamista voidaan jatkaa, vaikka opintosuorituksia ei ole riittävästi, jos opiskelija esittää erityisiä syitä, joiden vuoksi opinnot ovat tilapäisesti hidastuneet. Hyväksyttäviä syitä voivat olla opiskelijan tai hänen lähiomaisensa sairaus, opiskelijan vaikea elämäntilanne tai tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy.

Opiskelijalle voidaan asettaa määräaika, jossa opiskelijan on osoitettava opintojensa edistyneen Kansaneläkelaitoksen tai opintotukilautakunnan edellyttämällä tavalla, jotta opintotuen maksamista voidaan jatkaa, uhalla, että opintotuen maksaminen muu-

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

1) saa kansaneläkelain (347/56) tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä;

2) saa täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

3) saa työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista eläkettä;

4) saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;

5) saa samaan koulutukseen kuntoutusrahalain (611/91) tai työeläkelakien mukaisista kuntoutusrahaa taikka saa täyttä ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

1) saa vieraan valtion opintotukea;

2) saa aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea;

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa;

4) saa työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työmarkkinatukea, työttömyyspäivärahaa tai koulutuspäivärahaa;

5) on julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisessa koulutuksessa;

6) saa vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta;

7) saa kansaneläkelain (347/1956) taikka työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä;

8) saa täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

9) saa työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä;

10) saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain

toin keskeytetään.

Opintotuki lakkautetaan, jos opiskelija ei vastaa selvityspyyntöön, ei esitä hyväksyttävää syytä opintojen hitaaseen edistymiseen taikka ei ole asetetussa määräajassa suorittanut häneltä edellytetyjä opintoja.

Opintotuki voidaan periä takaisin, jos opintosuorituksia ei ole lukukauden aikana lainkaan tai olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoituskaan harjoittaa päätoimisesti.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin opintojen riittävän edistymisen perusteista.

annetun lain (625/91) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla taikka sotilasvammalain (404/48) tai sotilastapaturmalain (1211/90) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;

6) saa työttömyysturvalain (602/84) mukaista työttömyyspäivärahaa;

7) saa työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaista työmarkkinatukea;

8) kohta on kumottu L:lla 20.12.1996/1133.

9) on työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisessa koulutuksessa;

10) suorittaa varusmies- tai siviilipalvelusta;

11) suorittaa vankeusrangaistusta ja opiskelee rangaistuslaitoksessa;

12) saa vieraan valtion opintotukea, jota myönnetään maassa pysyvästi asuvalle;

13) saa vuorotteluvapaakoikeilusta annetun lain (1663/1995) mukaista vuorottelukorvausta;

14) saa työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetussa laissa (1402/1997) tarkoitettua koulutuspäivärahaa; taikka

15) saa aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea.

(1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdos-eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;

11) saa samaan koulutukseen kuntoutusrahalain (611/1991) tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa;

12) saa täyttä ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka kuntoutusta koskevien sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) säännösten perusteella;

13) suorittaa varusmies- tai siviilipalvelusta;

14) suorittaa vankeusrangaistusta ja opiskelee rangaistuslaitoksessa.

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Lukuvuoden tukikuukausien määräästä säädetään asetuksella. Asianomainen ministeriö voi päättää tarkemmin opintotukeen oikeuttavasta ajasta.

Aikuisopintorahaa voi saada enintään kahdeksi lukuvuodeksi, opintoihin lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon suorittamiseksi kuitenkin enintään 12 kuukaudeksi. Jos opinnot ajoittuvat useammalle kuin kahdelle lukuvuodelle, aikuisopintorahaa voidaan myöntää yhteensä neljäksi lukukaudeksi.

(4 mom. kumotaan)

(5 mom. kumotaan)

7 b §

Tukiajan käyttäminen

Tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun opintoraha *tai aikuisopintoraha* on maksettu. Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan *tai aikuisopintorahan* tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä aiheudu virheellisestä maksatuksesta tai 6 §:ssä tarkoitetun etuuden takautuvasta maksatuksesta.

Kansaneläkelaitos voi antaa tarkempia ohjeita tämän pykälän soveltamisesta.

7 b §

Tukiajan käyttäminen

Tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun opintoraha on maksettu. Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä aiheudu virheellisestä maksatuksesta tai 6 §:ssä tarkoitetun etuuden takautuvasta maksatuksesta.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan.

Opintotuki myönnetään yleensä täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä. Opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on lukuvuoteen sisältyviä päiviä vähintään 18.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opintotuki myönnetään yhdeksäksi ja puoleksi kuukaudeksi opintojen alkamispäivästä, jos kymmenentenä kuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 15. Opintotuki voidaan myöntää kymmeneksi kuukaudeksi, jos kymmenentenä opiskelukuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 25. Pidemmäksi ajaksi opintotuki voidaan myöntää 2 momentissa säädetyin edellytyksin.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

9 §

Opintotukilautakunta

Korkeakoulussa ja nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluisista annetussa laissa tarkoitettussa väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa on opintotukilautakunta. Usealla korkeakoululla voi olla yhteinen opintotukilautakunta, jos asetuksella niin säädetään. Opintotukilautakunnasta säädetään tarkemmin asetuksella.

Opintotukilautakunnan tehtävänä on:

- 1) määrittellä kutakin tutkintoa varten opintojen päätoimisen harjoittamisen ja opinnoissa edistymisen yleiset arviointiperusteet asianomaisessa oppilaitoksessa; sekä
- 2) antaa kansaneläkelaitokselle yksittäisen opiskelijan osalta joko oma-aloitteisesti taikka kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä 1 kohdassa tarkoitettujen perusteiden toteutumisesta lausunto.

Opintotukilautakunnan lausunto sitoo kansaneläkelaitosta.

Kansaneläkelaitos voi asetuksella säädetävällä tavalla sopia oppilaitoksen kanssa tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta korkeakoulun opintotukilautakunnassa tai oppilaitoksessa.

9 §

Opintotukilautakunta

Korkeakoulussa on opintotukilautakunta, jonka korkeakoulu asettaa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja sekä vähintään kolme ja enintään seitsemän muuta jäsentä, joille kullekin nimetään henkilökohtainen varajäsen. Puolet jäsenistä puheenjohtaja mukaan lukien ja heidän varajäsenensä nimetään korkeakoulun opettajista tai muista virkamiehistä sekä puolet jäsenistä ja heidän varajäsenensä korkeakoulun opiskelijoista. Korkeakoulu määrää yhden jäsenistä varapuheenjohtajaksi.

Esittelijänä lautakunnassa ja lautakunnan sihteerinä toimii korkeakoulun määräämä virkamies.

Lautakunnan toiminnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 a §

Opintotukilautakunnan tehtävät

Opintotukilautakunnan tehtävänä on:

- 1) seurata opintojen edistymistä ja antaa oma-aloitteisesti taikka Kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä lausunto opin-

11 §

Opintorahan määrä

Jollei 17—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,68 euroa korkeakoulussa ja 21,86 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 105,96 euroa korkeakoulussa ja 63,91 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 126,14 euroa korkeakoulussa ja 84,09 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 18-vuotias; sekä

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 259,01 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta *tai avioliitossa taikka elatusvelvollinen*.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto, opintoraha myönnetään samansuuruisena kuin

tojen edistymisestä;

2) määritellä kesäaikana harjoitettavien opintojen ja ulkomailla harjoitettavien opintojen riittävä laajuus ja antaa yksittäistapauksissa lausunto Kansaneläkelaitokselle.

Jos opinnot eivät ole edistyneet riittävästi, opintotukilautakunnan on kuuluttava opiskelijaa ennen lausunnon antamista.

Opintotukilautakunnan lausunto sitoo Kansaneläkelaitosta.

Kansaneläkelaitos voi valtioneuvoston asetuksella säädetyllä tavalla sopia korkeakoulun kanssa, että korkeakoulun opintotukilautakunta hoitaa tässä laissa säädetyt tehtävät omien opiskelijoidensa osalta. Kansaneläkelaitoksella on oikeus valvoa ja tarkastaa opintotukilautakuntien toimintaa.

11 §

Opintorahan määrä

Jollei 3 tai 4 momentista taikka 17—19, 19 a tai 20—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,68 euroa korkeakoulussa ja 21,86 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 105,96 euroa korkeakoulussa ja 63,91 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 126,14 euroa korkeakoulussa ja 84,09 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 259,01 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;

4) avioliitossa olevalle tai elatusvelvolliselle opiskelijalle korkeakoulussa 259,01 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 euroa.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto, opintoraha myönnetään samansuuruisena kuin

vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan sääntää, että opintorahan määrä voi olla myös muissa oppilaitoksissa sama kuin korkeakouluissa, jos opintoihin ei liity opintososiaalisia etuja.

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 13 800 euroa vuodessa, opintorahoja voidaan korottaa seuraavasti:

- 1) 38,68 euron opintorahaa enintään 58,87 eurolla;
- 2) 21,86 euron opintorahaa enintään 42,05 eurolla;
- 3) 105,96 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 4) 63,91 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla;
- 5) 126,14 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla; ja
- 6) 84,09 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttää 1 380 euroa kohden 10 prosenttia. Yhteenlasketun tulon ylittäessä 26 100 euroa korotusta ei makseta.

Oikeus 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuun korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää *asianomaisessa* kohdassa säädetyn iän.

12 §

Aikuisopintorahan myöntäminen

Aikuisopintorahaa myönnetään 30—54-vuotiaalle opiskelijalle, jolta puuttuu ammatillinen peruskoulutus tai joka ei opintoja välittömästi edeltävän viiden vuoden aikana ole ollut yli neljää kuukautta päätoimiseksi katsottavassa koulutuksessa, johon voidaan myöntää opintotukea.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa on säädetty, edellytetään, että opiskelija täyttää jonkun seuraavista edellytyksistä:

- 1) opiskelija on opintovapaalla (273/79) tarkoitettulla opintovapaalla tai muulla palkattomalla vapaalla työ- tai virkasuhteesta,

vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle.

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 13 800 euroa vuodessa, opintorahaa voidaan korottaa seuraavasti:

- 1) 38,68 euron opintorahaa enintään 58,87 eurolla;
- 2) 21,86 euron opintorahaa enintään 42,05 eurolla;
- 3) 105,96 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 4) 63,91 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla;
- 5) 126,14 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 6) 84,09 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttää 1 380 euroa kohden 10 prosenttia. *Jos 3 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 26 100 euroa, korotusta ei makseta.*

Oikeus 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettuun korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää kohdassa säädetyn iän.

12 §

Opintorahan korottaminen samaksi kuin korkeakoulussa

Opintorahan määrä on seuraavissa oppilaitoksissa tai opinnoissa sama kuin korkeakoulussa:

- 1) *ulkomaiset ammatilliset oppilaitokset;*
- 2) *kotimaassa suoritettavaan ammatilliseen koulutukseen liittyvä, vähintään kaksi kuukautta kestävä vaihto-opiskelu ulkomailta;*
- 3) *Ahvenanmaalla suoritettava ammatillinen koulutus, kun opintoihin ei liity opintososiaalisia etuja;*
- 4) *Snellman-korkeakoulu -nimisessä oppilaitoksessa suoritettavat steinerpedagogi-*

Voimassa oleva laki

joka on välittömästi ennen opintojen alkamista kestänyt vähintään vuoden; tai

2) opiskelija on välittömästi ennen opintojen alkamista toiminut itsenäisenä yrittäjänä vähintään vuoden; taikka

3) opiskelijan työ- tai virkasuhde on päätynyt enintään 12 kuukautta ennen opintojen alkamista ja hän saa ennen opintojen aloittamista työttömyysturvalaissa (602/84) tarkoitettua työttömyyspäivärahaa. Lisäksi edellytetään, että opiskelija on ennen työttömyyden alkamista ollut vähintään vuoden työ- tai virkasuhteessa tai itsenäisenä yrittäjänä.

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneelle ei myönnetä aikuisopintorahaa toisen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun iän tulee olla täyttynyt ennen ensimmäisen lukuvuoden alkua. Jos opinnot alkavat kevätlukukaudella, edellytetyn iän tulee olla täyttynyt ennen lukukauden alkua.

Tarkempia säännöksiä oikeudesta aikuisopintorahaan voidaan antaa asetuksella.

Aikuisopintorahaa voidaan maksaa vuoden 2002 loppuun asti. Aikuisopintorahaa voidaan kuitenkin 1 päivästä elokuuta 2001 alkaen myöntää vain opiskelijalle, joka on aiemmin saanut aikuisopintorahaa samoihin opintoihin.

13 §

Aikuisopintorahan määrä

Aikuisopintorahan määrä on 25 prosenttia opiskelijan opintoja edeltävästä vakiintuneesta kuukausittaisesta veronalaisten ansiotulojen määrästä tai sitä vastaavien tulojen määrästä, kuitenkin vähintään 259,01 euroa ja enintään 470,93 euroa kuukaudessa.

Jos hakijan kuukausittaiset veronalaiset ansiotulot ovat vaihdelleet merkittävästi opintoja edeltävän kuuden kuukauden aikana, ansiotulot otetaan huomioon viimeisen kuuden kuukauden keskimääräisen kuukausittaisen tulotason mukaisena.

Jos hakijan ansiotulot ovat opintoja välittömästi edeltävänä aikana sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan erityisen syyn

Ehdotus

sen opettajankoulutuksen opinnot yleisopintolinjan opintoja lukuun ottamatta.

13 §

Aikuisopintorahan määrä

(kumotaan)

vuoksi olleet tavanomaista alhaisempia, ansiotulot otetaan huomioon ennen alenemista vallinneen tilanteen mukaisesti, jos tulotason muutos on tapahtunut enintään vuotta ennen opintojen aloittamista.

Yritys- tai ammattitoiminnan tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun verotuksen mukaisena.

14 a §

Asumislisän määrä

Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on 180,80 euroa kuukaudessa. Opetusministeriö voi määrätä, että ulkomailla opiskelevan asumislisä on tätä pienempi, jos opiskelumaan vuokrataso on alhainen.

Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on 180,80 euroa kuukaudessa. *Valtionauvoston asetuksella voidaan säätää asumislisän määrästä maissa, joissa vuokrataso on alhainen.*

15 §

Opintolainan valtiontakaus

Opintolainan valtiontakaus myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa taikka aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea. Opiskelijalle, joka ei 20 §:ssä tarkoitettujen tulojen vuoksi saa opintorahaa, voidaan kuitenkin myöntää opintolainan valtiontakaus. *Valtiontakauksen perusteella myönnettävän lainan nosto-oikeudesta säädetään opetusministeriön asetuksella.*

15 §

Opintolainan valtiontakaus

Opintolainan valtiontakaus myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea. Opiskelijalle, joka ei 20 §:ssä tarkoitettujen tulojen vuoksi saa opintorahaa, voidaan kuitenkin myöntää opintolainan valtiontakaus. *Opintolainan valtiontakaus myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtiontakauksen myöntämisestä voi kuitenkin sisältää valtiontakauksen lukuvuotta edeltävää kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuukautta, valtiontakaus voidaan myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskelujalle.*

15 a §

Opintolainan nostaminen

Opintolaina annetaan Kansaneläkelaitoksen vahvistaman kaavan mukaista velkakirjaa vastaan. Opintoja varten voidaan myöntää yksi opintolaina, jonka määrää lisätään myönnetyllä uudella opintolainaerällä.

Opintolaina on nostettava sen lukuvuoden aikana, jota varten valtioneuvosto on myönnetty. Opintolainaa ei kuitenkaan saa nostaa opintojen päättymisen tai keskeytymisen jälkeen, ellei 4 momentista muuta johdu.

Opintolaina nostetaan seuraavasti:

1) ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan tutkintoon, tieteellisiin jatko-opintoihin, aikuiskoulutustuen saajalle tai enintään 12 kuukautta kestäviin opintoihin myönnetty opintolaina voidaan nostaa yhtenä eränä;

2) korkeakouluopintoihin myönnetystä lainasta syyslukukaudelle tarkoitettu osuus voidaan nostaa aikaisintaan 1 päivänä elokuuta ja kevätlukukaudelle tarkoitettu osuus aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

3) muussa oppilaitoksessa harjoitettaviin opintoihin tarkoitettu opintolaina on nostettavissa seuraavasti:

a) elo—lokakuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä elokuuta;

b) marras- ja joulukuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä marraskuuta;

c) tammi- ja helmikuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

d) maaliskuu—heinäkuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä maaliskuuta.

Jos opintolainan valtioneuvoston päätös sisältää valtioneuvoston päätöksen lukuvuotta edeltävää kesä- tai heinäkuuta varten lainan ensimmäisen erän saa nostaa jo mainittujen kuukausien aikana. Jos valtioneuvoston päätös yhdellä päätöksellä enintään 12 kuukauden opintoihin, laina on nostettavissa näiden kuukausien aikana. Jos päätöksen antamisesta opintojen tai lukuvuoden päättymiseen on aikaa vähemmän kuin kaksi kuukautta tai päätös annetaan lukuvuoden tai opintojen päättyttyä, laina on nostettava viimeistään kahden kuukauden kuluttua päätöksen antamisesta.

Ennen kuin opiskelija nostaa uuden opintolainakerän, luottolaitoksen tulee varmistaa Kansaneläkelaitokselta, että valtioneuvosto on voimassa.

16 §

Valtioneuvoston määrän suuruus

Opintolainan valtioneuvoston määrän tukikuukautta kohden on 18 vuotta täyttäneellä 220 euroa, *aikuisopintorahaa tai* aikuis-koulutustukea saavalla kuitenkin 310 euroa. Jos hakija on alle 18-vuotias, taksus myönnetään 160 euron suuruisena. Oikeus korkeampaan valtioneuvostokauseseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta. Ulkomailla opiskelevan opintolainan valtioneuvoston määrän on 360 euroa tukikuukautta kohden.

Valtioneuvoston määrää korotetaan niinä lukukausina, jolloin opiskelija saa opintotukea *tai* *aikuiskoulutustukea*, sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi.

16 §

Valtioneuvoston määrän suuruus

Opintolainan valtioneuvoston määrän tukikuukautta kohden on 18 vuotta täyttäneellä 220 euroa ja aikuiskoulutustukea saavalla 310 euroa. Jos hakija on alle 18-vuotias, taksus myönnetään 160 euron suuruisena. Oikeus korkeampaan valtioneuvostokauseseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta. Ulkomailla opiskelevan opintolainan valtioneuvoston määrän on 360 euroa tukikuukautta kohden.

Valtioneuvoston määrää korotetaan niinä lukukausina, jolloin opiskelija saa opintotukea, sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi.

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan *ja* *aikuisopintorahan* lisäksi muita veronalaisia tuloja ja toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja apurahoja kalenterivuodessa määrän, jota kutsutaan vapaaksi tuloksi. Vapaa tulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

- 1) 505 euroa jokaista kuukautta kohden, jona hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä
 - 2) 1 515 euroa jokaista kuukautta kohden, jona hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.
-

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja ja toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja apurahoja kalenterivuodessa määrän, jota kutsutaan vapaaksi tuloksi. *Ulkomaiseen opiskelijavaihtoon tarkoitettuja opintotukea täydentäviä apurahoja ei oteta huomioon.* Vapaa tulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

- 1) 505 euroa jokaista kuukautta kohden, *jolta* hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä
 - 2) 1 515 euroa jokaista kuukautta kohden, *jolta* hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.
-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

*Tulojen vaikutus aikuisopintorahaan**Tulojen vaikutus aikuisopintorahaan*

Aikuisopintorahaa ei myönnetä, jos opiskelija saa työ- tai virkasuhteeseensa tai ammattitoimintaansa liittyen palkkaa, osapalkkaa, eläkettä tai muuta vastaavaa tuloa.

(kumotaan)

Aikuisopintoraha myönnetään, jos opiskelijan muut veronalaiset tulot tai toimeentulon turvaamiseen tarkoitettu apuraha ovat lukukauden tukikuukausien aikana keskimäärin enintään 340 euroa kuukaudessa. Tulona ei kuitenkaan pidetä koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/1990) eikä valtion virkamieslain (750/1994) tai muun lain perusteella maksettavaa ammattikoulutusrahaa ja erorahan aikuiskoulutuslisää.

19 §

19 §

*Vanhempien tulojen huomioon ottaminen**Vanhempien tulojen huomioon ottaminen*

Vanhempien tuloja ei oteta huomioon korkeakouluopiskelijoiden ja aikuisopintorahaan oikeutettujen opintotukea myönnettäessä.

Vanhempien tuloja ei oteta huomioon korkeakouluopiskelijoiden opintotukea myönnettäessä.

20 §

20 §

*Eräiden etuuksien huomioon ottaminen**Eräiden **tulojen ja** etuuksien huomioon ottaminen*

Jos opiskelija saa oppilaitokselta taikka opiskelun tai sen yhteydessä tehtävän työn johdosta palkkaa, päivärahaa tai toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua apurahaa tai muuta opintorahaa vastaavaa taloudellista tukea, opintorahaa voidaan alentaa tai se voidaan evätä siten kuin opetusministeriö määrää.

Opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, joka saa:

1) opiskeluun tai tutkintoon pakollisena kuuluvasta, päätoimiseksi katsottavasta sekä opintojen edistymisen yleiset edellytykset täyttävästä työharjoittelusta taikka työssäoppimisen perusteella palkkaa keskimäärin vähintään 505 euroa kuukaudessa; taikka

2) oppilaitokselta toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua apurahaa, opinnoista maksettavaa päivärahaa tai muuta vastaavaa taloudellista etuutta määrän, joka ylittää kyseiseen koulutukseen myönnettävän korkeimman opintorahan määrän.

Ulkomaiseen opiskelijavaihtoon tarkoitettuja opintotukea täydentäviä apurahoja ei

oteta huomioon arvioitaessa opintorahan myöntämistä.

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitettu tulo ja hänen puolisonsa 19 a §:ssä tarkoitettu tulo otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ja puolison ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Jos vanhempien tai puolison taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa huomioon tukea myönnettäessä. *Asetuksella säädetään, mitä olennaisella muutoksella tarkoitetaan ja miten ulkomailla saadut tulot selvitetään.*

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä sekä hänen puolisonsa 19 a §:ssä tarkoitettut tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ja puolison ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuna olisivat veronalaisia. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. *Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ja asumislisän hakijan puolisonsa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa.* Jos vanhempien tai puolison taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa *25 b §:n mukaisesti* huomioon tukea myönnettäessä.

24 §

Maksaminen

Opintoraha, *aikuisopintoraha* ja asumislisä maksetaan kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Maksupäivästä säädetään asetuksella. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

24 §

Maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada opintotukea tai tuen määrään. *Opintotuen tarkistamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.*

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada opintotukea tai tuen määrään.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien ja hänen puolisonsa taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tai puolison tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

28 §

28 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa, *aikuisopintorahaa* tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 6 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

Jos opiskelija on saanut opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 6 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

44 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Opintorahaa, *aikuisopintorahaa*, asumislisää tai opintolainaa ei saa ulosmitata.

44 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Opintorahaa, asumislisää tai opintolainaa ei saa ulosmitata.

46 §

Rahoitus

Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen opintorahojen, *aikuisopintorahojen* ja asumislisien maksupäivää ilmoitettava valtiolle arvio seuraavana kuukautena maksettavien opintorahojen, *aikuisopintorahojen*, asumislisien, takausvastuiden ja ateriatuen rahamäärästä. Valtion on ilmoituksen perusteella maksettava kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen määrä viimeistään yhtä arkipäivää ennen edellä tarkoitettua maksupäivää.

Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen opintorahojen ja asumislisien maksupäivää ilmoitettava valtiolle arvio seuraavana kuukautena maksettavien opintorahojen, asumislisien, takausvastuiden ja ateriatuen rahamäärästä. Valtion on ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen määrä viimeistään yhtä arkipäivää ennen edellä tarkoitettua maksupäivää.

49 §

Korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukeminen

Kansaneläkelaitos huolehtii korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitettua valtion talousarvioon varatun määrärahan puitteissa tuen myöntämisestä opiskelijaruokaloitten pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta *siten kuin opetusministeriö päättää*.

49 §

Korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukeminen

Kansaneläkelaitos huolehtii korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitettua valtion talousarvioon varatun määrärahan *rajoissa* tuen myöntämisestä opiskelijaruokaloitten pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta.

56 §

Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen mainitun kumotun lain 6 §:n, 7 §:n 1 ja 2 momentin ja 8 §:n säännöksiä sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa.

56 §

Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen mainitun kumotun lain 6 §:n ja 7 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa.

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen enimmäiskorko on pe-

Ehdotus

ruskorko lisättyä enintään 1,5 prosenttiyksiköllä. Määrää, jolla enimmäiskorko saa ylittää peruskoron, voidaan muuttaa valtioneuvoston asetuksella. Ennen asetuksen antamista on kuultava Suomen Pankkia ja rahalaitoksia.

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen korkotukea ei enää palauteta ennalleen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Tämän lain 56 §:ää sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2005.

Aikuisopintorahaan sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta 10 päivänä tammikuuta 1997 annetun lain (48/1997) 8 §,

muutetaan 2, 3, 4 ja 5, 6, 7 ja 10 §, sellaisena kuin niistä ovat 2 ja 5 § osaksi laeissa 637/1998, 3 § laissa 344/2001, 4 § osaksi laissa 637/1998 sekä

lisätään lakiin uusi 3 a ja 4 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Koulumatkatukeen oikeutetut opiskelijat

Koulumatkatukeen ovat oikeutettuja Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukiolaissa (629/1998) säädetyn lukiokoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Päätoimisuudesta on voimassa, mitä opintotukilain (65/1994) *nojalla* säädetään.

Koulumatkatukeen eivät kuitenkaan ole oikeutettuja etä- tai yksityisopetuksessa, maksullisena palvelutoimintana järjestettävässä koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon tai ammatti- tai erikoisammattitutkintoon valmistavassa

Ehdotus

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen ovat oikeutettuja Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukiolaissa (629/1998) säädetyn lukiokoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Opiskelun päätoimisuudesta on voimassa, mitä opintotukilain (65/1994) säädetään.

Myös muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyihin kotitalousopintoihin, vammaisille opiskelijoille järjestettyyn valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen sekä maahanmuuttajille järjestettyyn ammatilliseen peruskoulutukseen valmistaviin opintoihin osallistuvat opiskelijat ovat oikeutettuja koulumatkatukeen.

Koulumatkatukeen eivät kuitenkaan ole oikeutettuja etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen opiskelijat taikka näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijat.

koulutuksessa taikka paikallisessa työharjoittelussa olevat opiskelijat. *Tukeen ei ole myöskään oikeutettu opiskelija, jolle koulutuksen järjestäjä on osoittanut maksuttoman asuntolapaikan, eikä opiskelija, joka ei käytä koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, vaikka hänellä olisi siihen mahdollisuus, eikä opiskelija, joka saa tukea koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin jonkin muun lain nojalla.*

Koulumatkatukeen oikeutetuista opiskelijoista voidaan säätää tarkemmin asetuksella.

3 §

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset

Koulumatkatuki myönnetään opiskelijalle, jonka yhdensuuntainen koulumatka on vähintään 10 kilometriä ja koulumatkan kustannukset kuukaudessa ylittävät asetuksella säädettyä määrän.

3 §

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on pitkä koulumatka ja soveltuva matkustustapa, joita määriteltäessä otetaan huomioon matkasta kuukausittain aiheutuvat säännölliset kustannukset, opiskelijan mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sekä opiskelun yhtäjaksoisuus.

Koulumatkatukea voidaan myöntää, jos opiskelijan:

1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä;

2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 50,45 euroa; sekä

3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka jos niiden käyttäminen ei ole mahdollista, 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttava yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan.

3 a §

Koulumatkatuen myöntämisen rajoitukset

Koulumatkatukea ei myönnetä opiskelijalle, joka:

4 §

Matkakustannusten määräytyminen

Jos opiskelija käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä, matkakustannukset määräytyvät käytetyn kulkuneuvon halvimmalla taksan mukaan.

Jos opiskelija käyttää koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, matkakustannukset määräytyvät sen matkan mukaan, jonka opiskelija kulkee tätä kuljetusta käyttäen.

Jos opiskelija ei voi käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka näiden käyttö on kohtuuttoman hankalaa, matkakustannukset määräytyvät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan mukaan.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa huomioon otettavat matkakustannukset lasketaan asetuksella säädettävän taksan mukaan.

Asetuksella säädetään myös siitä, milloin opiskelijalla katsotaan olevan mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, sekä siitä, miten matkakustannukset määräytyvät, jos opiskelija voi käyttää näitä matkustustapoja vain osaan koulumatkastaan.

4 §

Matkakustannusten määräytyminen ja laskeminen

1) saa työssäoppimisen perusteella ansiotuloa vähintään 505 euroa kuukaudessa;

2) voisi asua maksutta koulutuksen järjestäjän ylläpitämässä asunnossa, jollei opiskelija erityisistä syistä voi ottaa asuntoa vastaan; taikka

3) saa tukea koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään erityisistä syistä, joiden perusteella opiskelijan ei katsota voivan ottaa koulutuksen järjestäjän ylläpitämää asuntoa vastaan.

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa joukkoliikennettä matkakustannukset korvataan käytetyn kulkuneuvon halvimmalla opiskelijalle kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitetun lipputuotteen hinnan mukaan.

Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta matkakustannukset määräytyvät sen matkan pituuden mukaan, jonka opiskelija kulkee tätä kuljetusta käyttäen.

Kun opiskelija ei voi käyttää koulumatkaansa joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka kun näiden käyttö on kohtuuttoman hankalaa, matkakustannukset määräytyvät opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välisen matkan pituuden mukaan.

Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa muulla tavoin kuin joukkoliikennettä käyttäen kuukausittaiset matkakustannukset lasketaan 21,5 päivän mukaan liikenne- ja viestintäministeriön luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991) 11 §:n nojalla vahvistaman linja-autoliikenteen sarjalipputaksan perusteella. Jos tak-
saa ei vahvisteta, koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetusministeriön asetuksella.

Kun opiskelija kulkee koulumatkansa koulutuksen järjestäjän järjestämää kuljetusta käyttäen ja yhdensuuntainen koulumatka koostuu kahdesta tai useammasta matka-

Ehdotus

osuudesta, matkakustannukset voidaan laskea erikseen kultakin matkaosuudelta.

Alle viiden kilometrin erillisestä matkaosuudesta aiheutuvia kustannuksia ei korvata erikseen. Jos kuitenkin yhdensuuntaiseen vähintään kymmenen kilometrin koulumatkaan sisältyy erillisiä alle viiden kilometrin matkaosuuksia, jotka ovat yhteensä vähintään viisi kilometriä, matkaosuuksista aiheutuvat matkakustannukset korvataan tältä osin opiskelijalle siten kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään.

Koulumatkasta aiheutuvia kustannuksia ei oteta huomioon siltä osin, kuin ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkasta.

4 a §

Oman matkustustavan käyttäminen

Opiskelijalle, joka käyttää muuta kuin joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, voidaan myöntää koulumatkatukea, jos:

1) opiskelijan koulumatkasta on joukkoliikenteen tai koulutuksen järjestäjän järjestämän koulukuljetuksen ulkopuolella yli viisi kilometriä yhdensuuntaista matkaa kohden;

2) opiskelijan päivittäinen koulumatka odotuksineen kestää keskimäärin yli kolme tuntia päivää kohden kuukaudessa; taikka

3) opiskelijalla on mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta kuukauden aikana keskimäärin enintään kuudella yhdensuuntaisella koulumatkalla viikossa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opiskelija voidaan katsoa koulumatkatukeen oikeutetuksi, jos hänellä ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta sen vuoksi, että koulumatka muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta syystä muodostuu opiskelijalle liian vaikeaksi tai rasittavaksi.

5 §

Koulumatkatuen määrä

Koulumatkatukena maksetaan edellä 3 §:ssä tarkoitetun markkamäärän ylittävät kustannukset lisättynä asetuksessa säädetyllä markkamäärällä.

Jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta, tuki on 70 prosenttia 1 momentin mukaisesta tuesta.

Koulumatkatukea laskettaessa ei oteta huomioon kustannuksia siltä osin kuin ne aiheutuvat yli 100 kilometrin yhdensuuntaisesta koulumatkasta.

6 §

Hakeminen

Koulumatkatukea haetaan kansaneläkelaitokselta. Hakemus jätetään oppilaitokseen.

Oppilaitoksen tulee liittää hakemukseen selvitys opiskelijan koulumatkan pituudesta sekä opiskelijan mahdollisuudesta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta.

5 §

Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus

Koulumatkatukena korvataan 50,45 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkan kustannukset lisättynä 7,45 eurolla. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista tällöin kuukausittain enintään 43 euroa, jos 4 §:stä tai tämän pykälän 3 momentista ei muuta johdu (opiskelijan maksuosuus).

Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa useammalla kuin yhdellä matkustustavalla opiskelijan maksuosuus vähennetään joukkoliikenteen matkakustannuksista. Jos joukkoliikenteen matkakustannuksia ei ole, opiskelijan maksuosuus vähennetään koulutuksen järjestäjän järjestämästä kuljetuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Tuki on 70 prosenttia 1 momentin mukaisesta tuesta, jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta taikka jos matkakustannukset aiheutuvat 4 §:ssä tarkoitetuista useista erillisistä yhteensä vähintään viiden kilometrin matkaosuuksista.

6 §

Hakeminen

Koulumatkatukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Hakemus jätetään oppilaitokseen.

Oppilaitoksen tulee liittää hakemukseen selvitys opiskelijan koulumatkan pituudesta sekä opiskelijan mahdollisuudesta käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta.

Oppilaitoksen antama selvitys koulumatkasta on Kansaneläkelaitosta sitova, jollei ole perusteltua syytä olettaa, että tiedot selvityksessä ovat virheellisiä. Jos on perusteltua syytä olettaa, että selvityksessä on virheellisiä tietoja, Kansaneläkelaitos voi poiketa selvityksestä päätöstä tehdessään.

7 §

Myöntäminen ja maksaminen

Koulumatkatuen myöntää kansaneläkelaitos. Koulumatkatuki myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan ja maksetaan enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Koulumatkatuki myönnetään aikaisintaan hakemuksen jättämistä edeltävän kuukauden alusta.

Koulumatkatuki maksetaan kuukausittain opiskelijan matkustustavasta riippuen joko koulutuksen järjestäjän, matkalipun myyjän tai opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen.

Koulumatkatuen maksamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

8 §

Kirjallinen päätös

Kansaneläkelaitoksen on annettava koulumatkatukea koskevassa asiassa kirjallinen päätös, jos hakija sitä vaatii. Vaatimus on esitettävä joko kirjallisesti tai suullisesti kansaneläkelaitokselle seitsemän päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut tiedon tukea koskevasta ratkaisusta ja sen perusteista uhall, että ratkaisu muutoin jää pysyväksi. Vaatimus voidaan jättää myös oppilaitokseen.

10 §

Virheen korjaaminen

Jos kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain so-

7 §

Myöntäminen ja maksaminen

Koulumatkatuen myöntää Kansaneläkelaitos. Koulumatkatuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa opinon alkamispäivästä. Opiskelukuukausi oikeuttaa koulumatkatukeen, jos siinä on lukuvuoden opiskeluaikaan sisältyviä päiviä yhdenjaksoisesti yhteensä vähintään 18.

Koulumatkatuki myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Koulumatkatuki myönnetään aikaisintaan hakemuksen jättämistä edeltävän kuukauden alusta. Koulumatkatuki voidaan myöntää seuraavan tai edeltävän lukuvuoden tuen myöntämisen yhteydessä, jos opinnot alkavat tai päättyvät kesä-, heinä- tai elokuun aikana.

Koulumatkatuki maksetaan kuukausittain opiskelijan matkustustavan mukaan joko koulutuksen järjestäjän, matkalipun myyjän tai opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen.

Koulumatkatuen laskuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Kirjallinen päätös

(kumotaan)

10 §

Virheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain so-

veltamiseen, kansaneläkelaitos voi asianomaisen suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos kansaneläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianomaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä kansaneläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianomaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös opintotuen muutoksenhakulautakunnalle.

Päätökseen, jolla kansaneläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

veltamiseen, Kansaneläkelaitos voi asianomaisen suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos Kansaneläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianomaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Päätöksen korjaamisesta on tehtävä merkintä Kansaneläkelaitoksen taltiokappaleeseen. Asianomaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. *Jos päätökseen on haettu muutosta*, Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös opintotuen muutoksenhakulautakunnalle *tai vakuutusosikeudelle*.

Päätökseen, jolla Kansaneläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2004.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
